

OBČINA IDRİJA
Mestni trg 1
5280 IDRİJA

ŽUPAN

tel.: 05 37 34 500
fax: 05 37 34 531
obcina.idrija@idrija.si

Številka: 610-0040/2022
Datum: 18. 9. 2023

4

OBČINSKI SVET OBČINE IDRİJA

Zadeva: Lokalni kulturni program Občine Idrija za obdobje 2023-2030

Predlagatelj: Tomaž Vencelj, župan Občine Idrija

Gradivo pripravili/poročevalci:
Maja Majnik

Pristojno delovno telo:
Odbor za družbene dejavnosti

Predlog sklepa:
Sprejme se Lokalni kulturni program Občine Idrija za obdobje 2023-2030 v predlaganem besedilu.

OBČINA IDRİJA
Mestni trg 1
5280 IDRİJA

ŽUPAN

tel.: 05 37 34 500
fax: 05 37 34 531
obcina.idrija@idrija.si

OBRAZLOŽITEV PREDLAGANEGA AKTA:

I. Pravna podlaga

- 14. člen Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07-UPB, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18-ZNOrg, 3/22-ZDeb in 105/22-ZZNŠPP)

II. Razlogi za sprejem

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo določa, da mora vsaka občina sprejeti svoj program za kulturo za minimalno obdobje štirih let. Pri pripravi programa so upoštevane usmeritve Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029 (Uradni list RS, št. 29/22).

Lokalni program kulture Občine Idrija je dokument razvojnega načrtovanja kulturne politike v obdobju 2023–2030, ki izhaja iz doseženega položaja kulture v občini in s katerim se ugotovi vloga kulture v razvoju občine in javni interes zanjo.

Program opredeljuje področja kulture, na katerih se zagotavljajo kulturne dobrine kot javne dobrine, določa cilje Občine Idrija za programsko obdobje ter usmeritve za uresničitev zastavljenih ciljev. Lokalni program kulture tako vzpostavlja ravnotežje med ohranjanjem idrijske kulture in razvojem lokalne skupnosti.

Lokalni program za kulturo predvideva usmeritve na področju investicij in s tem zagotavlja pogoje za skladen razvoj kulture v idrijskem kulturnem prostoru, pogoje za dvig kulturne ustvarjalnosti, za večanje dostopnosti kulturnih dobrin in ustvarjanja ter pogoje za spodbujanje kulturne raznolikosti.

Lokalni kulturni program Občine Idrija je pripravljen v sodelovanju z Mestno knjižnico in čitalnico Idrija, Mestnim muzejem Idrija, Območno izpostavo JSKD Idrija in Godbenim društvom rudarjev Idrija. Pri pripravi so bile upoštevane zakonske naloge lokalne skupnosti s področja kulture in razvojni načrti javnih zavodov s področja kulture in OI JSKD.

Predlagatelj Lokalnega programa kulture je župan Občine Idrija Tomaž Vencelj.

Lokalni program kulture po predhodni javni obravnavi sprejme Občinski svet Občine Idrija.

III. Pripombe, podane tekom javne obravnave na osnutek Lokalnega kulturnega programa Občine Idrija za obdobje 2023-2030

1. Pripomba je podala Metka Fortuna, Čipkarska šola Idrija z elektronsko pošto 19.5.2023:

Pozdravljeni.

Preletela osnutek Lokalnega kulturnega programa Občine Idrija za obdobje 2023 – 2030.

Ker menim, da je idrijska čipka del kulture v občini Idrija, sem negativno presenečena, ker v navedenem osnutku programa prostora za idrijsko čipko ni.

OBČINA IDRİJA

Mestni trg 1
5280 IDRİJA

ŽUPAN

tel.: 05 37 34 500
fax: 05 37 34 531
obcina.idrija@idrija.si

Prosim za pojasnilo, zakaj idrijska čipka ni umeščena v osnutek Lokalnega kulturnega programa Občine Idrija za obdobje 2023 – 2030.

Hvala za povratno informacijo.

Odgovor na pripombo (ker sta se pogovoru pridružili tudi Andreja Uršič in direktorica ZTI Valerija Božič, je odgovorov več):

a. *Lokalni kulturni program Občine Idrija čipko umešča tako kot doslej, v področje skrbi za premično in nesnovno dediščino (glej stran 19-21).*

Sicer je čipka v Občini Idrija prisotna na vzgojno izobraževalnem področju, za kar finančno skrbi država in na področju turizma, kar se bo obdelalo v strategiji turizma, omenja pa se tudi možnost priprave samostojnega strateškega dokumenta Občine Idrija za področje čipke.

b. *Idrijska čipka je vključena v lokalni kulturni program na področju premične in nesnovne dediščine. Občinski proračun financira delovno mesto kustosa, ki se ukvarja izključno s področjem čipke (42.800 €) in tudi sofinancira del materialnih stroškov za Čipkarsko šolo (6.500 €), ampak to je že področje izobraževanja.*

Poleg tega so iz proračuna iz proračunskih postavk gospodarstva in turizma sofinancirani čipkarska šola (13.164 €), festival idrijske čipke (60.000 €), Društvo kljekljaric idrijske čipke (15.000 €), sodelovanje z NTF (5.000 €), geografska označba idrijske čipke (10.686 €).

c. *Idrijska čipka je prisotna na več poljih delovanja lokalne politike in je strateško obravnavana in financirana iz več proračunskih podprogramov. Predlog lokalnega kulturnega programa ne predvideva nobenega zmanjševanja financiranja nobenega od doslej financiranih kulturnih področij, čeprav se zavedamo, da so pred občinskim proračunom težki časi.*

Lokalni kulturni program obravnava samo področje kulture, ne pa tudi šolstva, turizma in umetne obrti. V kolikor se bo pripravljalo samostojno strategijo za področje čipke, bo ta strategija usklajena s področnimi strategijami, ki delno vključujejo čipko.

2. Pripombo je podala Natalija Kovač Jereb in je priloga gradivu

Odgovor na pripombo:

Kulturni turizem je osnova trenutne Strategije razvoja turizma Občine Idrija 2019-2023, pravzaprav je celotna turistična strategija Občine Idrija močno usmerjena v kulturni turizem, v nadaljevanju je povezava nanjo- [DownloadFile \(idrija.si\)](#).

Na strani 24 je opredeljena hierarhija turističnih produktov, ki odraža pomen kulturnega turizma :

OBČINA IDRİJA

Mestni trg 1
5280 IDRİJA

ŽUPAN

tel.: 05 37 34 500
fax: 05 37 34 531
obcina.idrija@idrija.si

Destinacija Idrija
Rudnik živega srebra Idrija

Dediščina živega srebra (UNESCO)	Idrijska čipka (UNESCO)	Idrijski žlikrofi	Globalni geopark Idrija (UNESCO)
interes: zgodovina in tehnika	interes: umetnost in dizajn	interes: gastronomija	interes: narava in rekreacija

OBČINA IDRİJA

Mestni trg 1
5280 IDRİJA

ŽUPAN

tel.: 05 37 34 500
fax: 05 37 34 531
obcina.idrija@idrija.si

Ključni kriterij, na osnovi katerega je bila hierarhija turističnih produktov pripravljena, je razlikovalna prednost: v čem smo drugačni, unikatni, posebni od drugih turističnih destinacij. V primeru turistične destinacije Idrija ta razlikovalna prednost izhaja iz vrednot (dediščina, izobraževanje, znanost, kultura), ki jih je prepoznal tudi UNESCO. To ne pomeni, da drugi segmenti za razvoj turizma niso pomembni, vendar gre pri le-teh za komplementarne produkte, ki pa niso najučinkovitejše sredstvo za privabljanje novih obiskovalcev. Hierarhija turističnih produktov turistične destinacije Idrija je osnovana v obliki piramide, ki je sestavljena iz treh horizontalnih ravni. Na vrhu (raven 1) je en nosilni turistični produkt, ki ima največji tržni potencial in s katerim lahko najučinkoviteje naslovimo potencialne obiskovalce. Na turistični destinaciji Idrija je kot tak prepoznan Rudnik živega srebra Idrija: Po stopinjah idrijskih rudarjev (doslej tržen kot Antonijev rov). Le-ta bo posledično posebej izpostavljen v marketinško-prodajnih nastopih in bo ključni produkt za privabljanje turistov na destinacijo. Ko je enkrat turist odločen, da ga turistična destinacija zanima, bo ugotovil, da Rudnik živega srebra Idrija ni edini zanimiv produkt. Tu pridejo na vrsto turistični produkti iz druge ravni hierarhije turističnih produktov. Gre za nosilne produkte posameznega sklopa. Produkti so razdeljeni v štiri vsebinske sklope: · Dediščina živega srebra - UNESCO Svetovna dediščina (interes: zgodovina in tehnika) · Idrijska čipka - UNESCO Nesnovna dediščina človeštva (interes: umetnost in dizajn) · Idrijski žlikrofi (interes: gastronomija) · Geopark Idrija - UNESCO Globalni geopark (interes: narava in rekreacija)

Odgovor na del pripombe, ki se nanaša na vzpostavitev enotnega portala prireditvev:

Nalogo zbiranja in objavljanja obvestil o prireditvah in dogodkih v občini izvaja Zavod za turizem Idrija in so dostopna tukaj: [Idrija. UNESCO dediščina \(visit-idrija.si\)](http://idrija.unesco.dediscina.visit-idrija.si)

Priloge:

1. Pripomba Natalije Kovač Jereb k osnutku LKP 2023-2030
2. Lokalni kulturni program Občine Idrija za obdobje 2023-2030

**LOKALNI
KULTURNI
PROGRAM
OBČINE
IDRIJA
ZA OBDOBJE
2023–2030**

KAZALO

1. UVOD
2. VIZIJA
3. PRAVNE PODLAGE
4. KULTURNA TRADICIJA V OBČINI IDRİJA
5. PODROČJA KULTURE IN IZVAJALCI V JAVNEM INTERESU V OBČINI IDRİJA
6. OPIS STANJA PO PODROČJIH Z OPREDELITVIJO PROGRAMSKIH CILJEV POSAMEZNIH IZVAJALCEV
 - 6.1. KNJIŽNIČARSTVO - Mestna knjižnica in čitalnica Idrija
 - 6.2. SKRB ZA KULTURNO DEDIŠČINO
 - 6.2.1. UNESCO – dediščina živega srebra
 - 6.2.2. Mestni muzej Idrija muzej za Idrijsko in Cerkljansko
 - 6.3. LJUBITELJSKA KULTURNA DEJAVNOST
 - 6.3.1. Javni sklad RS za kulturne dejavnosti OI Idrija
 - 6.3.2. Godbeno društvo rudarjev Idrija
7. INVESTICIJE NA PODROČJU KULTURE
 - 7.1. Obnova Rudniškega gledališča
 - 7.2. Obnova Jožefovega jaška
 - 7.3. Vgradnja dvigala v Rudniški magazin
 - 7.4. Kulturna dvorana Na vasi 34 v Spodnji Idriji.
 - 7.4. Dvorana v Črnem Vrhu
8. OBRAZLOŽITEV

1. UVOD

Lokalni kulturni program Občine Idrija za obdobje 2023–2030 je smiselno nadaljevanje Lokalnega kulturnega programa Občine Idrija za obdobje 2015–2020. Kulturna strategija Občine Idrija izhaja iz načela, da je kultura javna dobrina.

Kulturna strategija Občine Idrija ohranja osnovne cilje programa:

- zagotavljanje javne kulturne infrastrukture,
- zagotavljanje dostopnosti kulturnih dobrin in pogojev za delovanje in ustvarjalnost,
- ohranitev obstoječega kulturnega standarda in njegovo postopno nadgraditev,
- ustrezno financiranje kulturnih dejavnosti v skladu z zakonodajo.

2. VIZIJA

Kultura je temeljna javna dobrina in je na voljo vsem občanom Občine Idrija. Skrb za kulturo pospešuje ustvarjalnost ter predstavlja osnovo za visoko kakovost življenja in lokalni razvoj.

3. PRAVNE PODLAGE

Temeljna pravna podlaga je Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07-UPB, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18-ZNOrg, 3/22-ZDeb in 105/22-ZZNŠPP).

Resoluciji o nacionalnem programu za kulturo 2014–2017 je sledila Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029 (Uradni list RS, št. 29/22).

Strategija razvoja Slovenije 2030, ki jo je Vlada RS sprejela na svoji 159. redni seji 7. 12. 2017, v svojem osrednjem cilju Kakovostno življenje za vse prepozna kulturo in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete, prepoznavnosti ter družbenega in gospodarskega napredka.

4. KULTURNA TRADICIJA V OBČINI IDRIJA

Idrija, najstarejše slovensko rudarsko mesto, je pol tisočletja doma in v tujini poznana zaradi svojega živosrebrnega bogastva, ki je pogosto pomembno vplivalo na mnoga dogajanja, ne le v nacionalnem, temveč tudi v širšem evropskem prostoru. Zgodovinski razvoj rudnika in mesta je potekal vzporedno. Življenje ni potekalo samo v rudniku, temveč tudi nad njim, o čemer priča razgibano javno življenje na področjih šolstva, čipkarstva in kulturnega življenja, pri čemer je potrebno posebej izpostaviti gledališče ter razvoj društev in športa.

• Leta 2012 je bila dediščina idrijskega rudnika in rudarjenja v okviru nominacije »Dediščina živega srebra. Idrija in Almadén« vpisana na UNESCO Seznam svetovne kulturne dediščine. Gre za priznanje, da je Idrija skupaj z Almadénom uspela ohraniti industrijsko in tehniško dediščino rudarjenja z živim srebrom, ki je v procesu modernizacije zahodnega sveta imelo gospodarsko vlogo svetovnega pomena in je lokalno omogočalo razvoj kulture na raznolikih področjih.

• Posebno mesto v kulturni zgodovini Idrije imajo godba na pihala, pevski zbori in različne skupine godbenikov. Zgodovinski viri navajajo kot ustanovitveno leto godbe na pihala leto 1665, najstarejši zapis o nastopu idrijskih godbenikov pa zasledimo v Valvazorjevi Slavi Vojvodine kranjske iz leta 1686. Godbeno društvo rudarjev Idrija ima danes status društva posebnega družbenega pomena. Idrijska godba predstavlja živo dediščino nacionalnega pomena in je od leta 2013 vpisana v Register žive kulturne dediščine pri Ministrstvu za kulturo RS.

• Idrijska gledališka preteklost je sila zanimiva in bogata. Leta 1769 je bilo v dobi Marije Terezije zgrajeno lepo, v baročnem stilu zidano rudniško gledališče, ki se je z nekaterimi notranjimi spremembami ohranilo vse do danes. Gledališke igre so v njem prirejale potujoče

družbe ali pa rudniški uradniki. Prvo slovensko igro so postavili 22. 9. 1850. Leta 1889 je bilo ustanovljeno še Dramatično društvo.

- Začetek razvoja čipkarstva na Idrijskem je težko časovno opredeliti. Najstarejši vir, ki izpričuje prisotnost in hkrati tudi že precejšnjo stopnjo razširjenosti te obrti, je iz leta 1696. Za napredek in razširitev te obrti je bila v Idriji leta 1876 ustanovljena čipkarska šola. Veščina klekljanja idrijskih čipk danes predstavlja živo dediščino nacionalnega pomena in je od leta 2012 vpisana v Register žive kulturne dediščine pri Ministrstvu za kulturo RS.

- Dodatni razmah kulturnega življenja je bilo občutiti po ustanovitvi slovenske realke leta 1901. To je bila prva srednja šola na slovenskih tleh, v kateri je prevladovala slovenščina kot učni jezik.

- Ljubiteljsko kulturo ohranjajo in razvijajo številna kulturna društva, ki so dejavna na področjih glasbene, folklorne, gledališke in likovne ustvarjalnosti.

Bogata kulturna tradicija v Občini Idrija je osnova, da lahko razvoj kulture opredelimo za eno od razvojnih prioritete občine. Kultura in z njo povezane dejavnosti generirajo družbeni razvoj in lahko v postmodernih okoljih zagotavljajo nova delovna mesta.

5. PODROČJA KULTURE IN IZVAJALCI V JAVNEM INTERESU V OBČINI IDRİJA

Področja kulture v javnem interesu v Občini Idrija so:

- knjižničarstvo; izvajalec je javni zavod Mestna knjižnica in čitalnica Idrija, financiranje je določeno z zakonskimi in podzakonskimi predpisi;
- kinematografska dejavnost; izvajalec je javni zavod Mestna knjižnica in čitalnica Idrija, financiranje je določeno z zakonskimi in podzakonskimi predpisi;
- galerijska dejavnost; izvajalca sta javni zavod Mestni muzej Idrija ter javni zavod Mestna knjižnica in čitalnica Idrija, financiranje je določeno z zakonskimi in podzakonskimi predpisi;
- skrb za kulturno dediščino; izvajalec javne muzejske službe, ki skrbi za premično kulturno dediščino, je javni zavod Mestni muzej Idrija; skrb za nepremično kulturno dediščino je z zakonom dodeljena lastnikom nepremičnin, ki so razglašene za spomenik lokalnega ali državnega pomena;
- ljubiteljska kultura; izvajalci so ljubiteljska kulturna društva, njihovo redno dejavnost Občina Idrija sofinancira z javnim razpisom in z javnim pozivom za brezplačno uporabo kulturnih dvoran;
- javni kulturni projekti (področji založništva in organizacije kulturnih dogodkov); izvajalci so subjekti zasebnega sektorja v kulturi, Občina Idrija projekte sofinancira z javnim razpisom;
- investicije na področju kulture.

Mestna knjižnica in čitalnica Idrija ter Mestni muzej Idrija sta javna zavoda s področja kulture, ki sta na podlagi Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo in Zakona o knjižničarstvu odgovorna za izvajanje javne službe na področju kulture in za zagotavljanje javnih kulturnih dobrin.

Izvajalec javnih kulturnih programov in projektov je tudi zasebni sektor, znotraj njega predvsem društva in drugi subjekti zasebnega prava, ki so registrirani za izvajanje kulturne dejavnosti.

6. OPIS STANJA PO PODROČJIH Z OPREDELITVIJO PROGRAMSKIH CILJEV POSAMEZNIH IZVAJALCEV

6.1. KNJIŽNIČARSTVO - Mestna knjižnica in čitalnica Idrija

IZ ZGODOVINE

Pričetki delovanja dejavnosti, katere naslednica je danes Mestna knjižnica in čitalnica Idrija, segajo v leto 1852, ko so rudarski upravitelji, nadzorniki in uslužbenci ustanovili Pazniško bralno društvo. Od zbiranja v Čitalnici leta 1868 do ustanovitvenega občnega zbora Delavskega bralnega društva 20. 7. 1884 je želja in potreba po branju samo še naraščala. V začetku 20. stoletja so tedanji svobodomiselní Idrijčani, predvsem študenti, načrtno razvijali svojo strokovno in leposlovno knjižnico.

Obdobje obeh svetovnih vojn ni uspelo zatreti slovenstva, želje po branju ter vseh kulturno-izobraževalnih, umetniških in znanstvenih nagnjenj domačih ljudi. Slovenske knjige so bile skrbno skrite po domovih zavednih Idrijčanov, po osvoboditvi pa so se začele vračati v občinsko stavbo. Potreba po branju in izobraževanju je leta 1946 narekovala ustanovitev Knjižnice Janka Premrla-Vojka. Leta 1951 se je knjižnica preselila k Črnemu orlu in zaposlila se je prva poklicna knjižničarka Natalija (Talči) Božič, ki je ustanovo vodila do leta 1974. Današnji naziv – Mestna knjižnica in čitalnica Idrija – je knjižnica dobila leta 1953.

Koliko so bili branje, izobraževanje, kultura in razširjanje obzorij pomembni tedanjim prebivalcem, priča podatek, da je v šestdesetih letih 20. stoletja v občini delovalo več kot trideset knjižnic. Možnost preživetja so že takrat kazale knjižnice v Cerknem, Spodnji Idriji in Črnem Vrhu. Danes so to, poleg matičnega oddelka v Idriji, enote Mestne knjižnice in čitalnice Idrija.

Ustanoviteljici Mestne knjižnice in čitalnice Idrija sta občini Idrija in Cerkno.

Mestna knjižnica in čitalnica Idrija s sedežem v Idriji, Ulica sv. Barbare 4-5, je bila ustanovljena z odločbo Občinskega ljudskega odbora Idrija številka 010-23/62-2 z dne 10. 7. 1962 in je vpisana v osrednji register pri Državni matični službi NUK Ljubljana pod številko 99 z odločbo številka 014171/2-64 z dne 30. 6. 1964 ter v sodni register pri Okrožnem sodišču v Novi Gorici pod registrsko številko 1-68-00.

Občini Idrija in Cerkno sta sprejeli Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Mestna knjižnica in čitalnica Idrija s sedežem v Idriji, Ulica sv. Barbare 4-5 (Ul. RS, št. 24/09). Občini Idrija in Cerkno sta sprejeli Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Mestna knjižnica in čitalnica Idrija (Ul. RS, št. 22/15).

Pod okriljem osrednje matične knjižnice v Idriji delujejo tri podružnice – Bevkova knjižnica Cerkno, Knjižnica Spodnja Idrija in Knjižnica Črni Vrh (od leta 2012) – ter notranja organizacijska enota Filmsko gledališče Idrija (od leta 2015).

POGLED NAZAJ

V preteklem strateškem obdobju je knjižnica doživela občuten napredek na različnih področjih:

- Vzpostavitev nove enote v Črnem Vrhu.
- Preselitev enote Spodnja Idrija v sodoben poslovno-stanovanjski objekt.
- Vzpostavitev ogrevalno-klimatskega sistema v Galeriji Magazin in v prostorih izposoje v enoti Idrija.
- Povečanje števila raznih dogodkov za vse starostne skupine.
- Povečanje števila raznih projektov za spodbujanje branja in bralne pismenosti.
- Tesno in kontinuirano sodelovanje z vzgojno-izobraževalnimi zavodi v občini (brošura z bibliopedagoškimi vsebinami, razni skupni projekti, srečanja z avtorji).
- Zelo dobro sodelovanje z društvi, organizacijami, ustanovami.
- Grajenje partnerstev skozi skupne projekte.

- Zaživel je projekt Bajtabukve – bralne hiške, postavljene na različnih lokacijah na območju občine Idrija.
- Zaživel je projekt premičnih zbirk – postavitve knjižnih polic s knjigami v raznih ustanovah, turističnih objektih, planinskih kočah.
- Izpeljana je bila tudi obsežna posodobitev računalniške (IKT) opreme za vse tri enote v občini Idrija.
- Povečanje števila izposojenega e-gradiva.
- Povečanje uporabe e-virov.
- Začetek projektov Pasolini – svobodni človek ter Šinkovčevi dnevi poezije.
- Zaživela je nova storitev – Bukva do bajte – dostava knjig na dom za ranljive skupine uporabnikov v občini Idrija.
- Zaživela je medoddelčna izposoja knjig za območje občine Idrija.
- Uporabniki imajo na voljo več storitev preko spleta.
- Začelo se je izvajanje raznih dogodkov, namenjenih spletnem predvajanju – pravljice, pogovori z avtorji, predstavitev novitet s knjižnega trga.
- Začetek delovanja Kino gledališča v sklopu Mestne knjižnice in čitalnice Idrija.
- Po včlanitvi v Art kino mrežo Slovenije ter Europa Cinemas predvajanje kakovostnih evropskih nagrajenih filmov.
- Nakup novega kino projektorja je omogočil predvajanje najnovejših filmov v svetovnem merilu.
- Povečanje števila razstav v Galeriji Magazin.
- Vzpostavitev platforme GALETRIAS, katere pobudnika sta bila Neža Pavšič in Jože Carli ž z namenom, da se galerijska dejavnost izvaja v treh idrijskih galerijah – Galeriji Magazin, Galeriji svete Barbare ter Razstavišču Nikolaja Pirnata. (Platforma ni več dejavna).
- Galerijo Magazin smo posodobili z modernim sistemom za obešanje slik.

Filmsko gledališče Idrija

Knjižnica in čitalnica

OSNOVNE NALOGE MESTNE KNJIŽNICE IN ČITALNICE IDRİJA

Osnovne naloge Mestne knjižnice in čitalnice Idrija so zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva, zagotavljanje dostopa in izposoje gradiva v fizični in e-obliki. Osnovna naloga knjižnice v prihodnjem strateškem obdobju je postati sodobno kulturno, izobraževalno in socialno središče s prioriteto nalogo vseživljenjskega razvijanja bralne pismenosti in bralne kulture. Knjižnica bo, tako kot vedno, vsem prebivalcem ponujala enake možnosti za dostop do informacij, izobraževanja in kulturnih dobrin.

Knjižnica se bo trudila:

- Ugotavljati potrebe uporabnikov in zagotavljati relevantne informacijske vire za zadovoljevanje potreb uporabnikov.
- Nadgrajevati vlogo kulturnega središča z organizacijo in soorganizacijo kulturnih prireditev.
- Širiti bralno kulturo, informacijsko in funkcionalno pismenost.
- Povezati ožje literarno (knjižno oz. knjižnično) dejavnost z drugimi področji umetniškega izražanja, in sicer z načrtnim financiranjem delovanja Galerije Magazin (nad Mestno knjižnico in čitalnico Idrija) in z dolgoročnejšim oblikovanjem programa le-te. Povezovati knjižnične in galerijske vsebine s kino gledališko dejavnostjo.
- Postati ključna »e-točka« oziroma splošno informacijsko središče, ki služi potrebam prebivalcev po informiranosti, izobraževanju, raziskovanju.
- S pomočjo partnerjev (npr. Zavoda za zaposlovanje) oblikovati center za svetovanje tako mladim, ki se odločajo za poklicno pot, kot tudi brezposelnim in tistim, ki iščejo drugo zaposlitev.
- Postati komunikacijsko središče (omogočiti prebivalcem lokalne skupnosti souporabo njenih prostorov, tako društvom kot tudi raznim interesnim skupinam in posameznikom).
- Postati sprostitevno središče (opremiti prostor za uporabo avdio-vizualnega gradiva knjižnice za potrebe članov knjižnice).
- Razvijati uporabniške storitve.
- Izvajati izobraževanje uporabnikov pri iskanju informacij.
- Povečati izposajo gradiva in število članov ter pritegniti čim več ljudi v knjižnico (s širjenjem knjižnične mreže, promocijo prireditev, dogodkov, novitet, predstavitev dela zaposlenih v knjižnici medijem, skupinam in posameznikom itn.).
- Vsebinsko in prostorsko nadgraditi zbirko domoznanskega gradiva.
- Izvajati dejavnosti za uporabnike s posebnimi potrebami.
- Krepitev povezave z osrednjo območno knjižnico, tj. Goriško knjižnico Franceta Bevka, in drugimi primorskimi knjižnicami preko skupnih projektov in dejavnosti z namenom prenašanja znanj, medsebojne pomoči in izmenjave izkušenj.
- Izboljšati javno infrastrukturo – prostorske pogoje v vseh enotah knjižnice za hitrejši in enostavnejši dostop uporabnikov do gradiva ter za nadgradnjo knjižnične dejavnosti.
- Predstavnikom lokalnih skupnosti predstavljati poslanstvo knjižnice, da jo bodo pri uresničevanju le-tega aktivno podprli.
- Razviti ustrezno knjižnično mrežo, ki bo primerljiva s standardi za splošne knjižnice.
- Doseči primerno in primerljivo strokovno razvitost vseh organizacijskih enot.
- Zagotavljati dostop do elektronskih ter zvočnih knjig.

V naslednjem strateškem obdobju je cilj Mestne knjižnice in čitalnice Idrija tesna povezanost z okoljem, v katerem deluje, odgovarjanje na njegove potrebe in podpiranje njegovih razvojnih načrtov. Knjižnica je po številu raznih dogodkov in prireditev ena vodilnih ustanov na področju kulture in to število se vsako leto povečuje. Z razvojem galerijske in kino gledališke dejavnosti poleg knjižnične ponudbe še dodatno bogati idrijsko kulturno-umetniško sceno. V svojem poslanstvu Mestna knjižnica in čitalnica Idrija načrtuje pomembno vlogo ne le ohranjanja, temveč predvsem oživljanja in plemenitenja lokalne stavbne kulturne dediščine in znotraj nje sodobnih kulturno-umetniških programov. Tako je razširitev naše osnovne dejavnosti na kino, gledališče ter galerijsko dejavnost ustanovi ponudilo nove, še bolj pestre oblike delovanja v lokalni skupnosti.

V prihodnosti bo Mestna knjižnica in čitalnica Idrija del multikulturnega centra, ki bo združeval knjižnično, galerijsko in filmsko dejavnost.

Mestna knjižnica in čitalnica Idrija je v preteklih letih razvila in zagotavlja vrsto storitev, s katerimi se odziva na konkretne potrebe različnih ciljnih skupin prebivalstva. Uspešna je pri spodbujanju branja ter razvoju informacijske pismenosti med najmlajšimi, išče poti do ranljivih skupin prebivalcev in do občanov, ki zaradi starosti ali bolezni ne morejo uporabljati knjižničnih storitev na običajne načine. Izredno pomembna storitev, ki jo je knjižnica s pomočjo Občine Idrija pred kratkim vpeljala – Bukva do bajte – dostava knjig na dom za ranljive skupine uporabnikov, je dodobra približala knjige in branje tudi v oddaljenih krajih občine. To storitev v naslednjem strateškem obdobju načrtujemo še bolj razvejati in popularizirati med občani.

KNJIGA – BRALNA KULTURA, BRALNA PISMENOST

Knjižnice imajo danes pomembno vlogo pri spodbujanju branja. Vsekakor sem sodi raznovrstnost gradiva, svoboden in prost dostop do gradiva, njegova postavitve, različne

[9]

bibliopedagoške dejavnosti za otroke in družine, priporočilni sezname kakovostnega branja, različna izobraževanja, povezana s promocijo kakovostnih knjig, ter povezanost splošnih knjižnic v korelaciji z vrtci, šolami, knjigarnami in drugimi izobraževalnimi ustanovami, ki izvajajo programe spodbujanja bralne kulture.

V naslednjem strateškem obdobju bomo v Mestni knjižnici in čitalnici Idrija veliko pozornosti posvečali programom in projektom razvijanja bralne kulture, na ta način popularizirali književnost in najrazličnejša znanja ter v srcu starega mestnega jedra ohranjali hram knjige in informacijsko središče, ki z dostopom do urejenih informacijskih virov ter premišljenim programom razstav in prireditev pomembno vpliva na različne starostne in izobražene skupine uporabnikov knjižničnih storitev. Domoznanska dejavnost je izrednega pomena kot memento za lokalno okolje, kot razširjanje znanj o lokalnem okolju, kot enciklopedija in leksikon domačih ustvarjalcev in raziskovalcev.

Želja Mestne knjižnice in čitalnice Idrija je, da doseže takšno raven bralne pismenosti, ki bo veliki večini občanom idrijske in cerkljanske občine omogočila optimalen razvoj sposobnosti za dejavno življenje in delo. Zato bo v naslednjem strateškem obdobju še bolj spodbujala branje in bralno pismenost kot ključna dejavnika pri razvoju človeka in njegove ustvarjalnosti. Bralna pismenost je eden izmed temeljev razvite jezikovne zmožnosti, ki pripomore k boljšemu obvladovanju materinega in drugih jezikov, k večji jezikovni samozavesti, pripravljenosti posameznika za sprejemanje jezikovne in kulturne različnosti ter učinkovitemu vključevanju v digitalizirano družbo. Pripomore tudi k hitrejšemu pridobivanju in izpolnjevanju poklicnih kompetenc ter pridobitvi različnih kvalifikacij na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja. Pomemben del pismenosti je bralna kultura pojmovana kot odnos posameznika ter družbe v celoti do knjige in branja. Bralna pismenost je temelj nadaljnjega razvoja slovenske države in nacionalne identitete (NPK).

Poleg tega knjižnica, s pomočjo ustanoviteljic in Ministrstva za kulturo, z nakupom izvirne slovenske in kakovostne prevodne literature, humanistike ter strokovne literature, uresničuje kulturne, izobraževalne, informacijske, raziskovalne in socialne potrebe za vse ciljne skupine uporabnikov v okolju svojega delovanja. S takšno nabavno politiko knjižnica:

- spodbuja, razvija in širi informacijsko opismenjevanje,
- podpira vseživljenjsko učenje in kakovostno izrabo prostega časa,
- omogoča izgradnjo urejenih zbirk domoznanskega gradiva za lokalne študije in
- izvaja dejavnosti, ki prispevajo k razvoju pismenosti in bralne kulture, ter dejavnosti za formalno in neformalno izobraževanje, informiranost, osebni ter osebni razvoj prebivalcev.

Ukrep: Izvajanje projektov spodbujanja bralne kulture (Dobreknjige.si, Primorci beremo, Bevkova bralna značka, priporočilni sezname bralnih klubov, pogovori o knjigah, predstavitev avtorjev in knjig ...), organiziranje večjih sklopov prireditev – ob kulturnem prazniku, za Bevkove dneve, zaključek projekta Primorci beremo ..., sodelovanje z lokalnimi organizacijami in društvi, partnersko sodelovanje pri izvedbi dejavnosti spodbujanja bralne kulture.

Pričakovani učinki: približevanje knjige uporabnikom, promocija kakovostnega knjižničnega gradiva, spodbujanje bralne kulture mladih, sodelovanje z lokalnimi kulturnimi organizacijami in društvi, promocija knjižnice in njenih dejavnosti.

Kazalniki: število udeležencev v projektih (Primorci beremo ...), obisk spletne strani Dobreknjige.si, udeležba na prireditvah, povečan obisk v knjižnici, število skupnih aktivnosti lokalnih kulturnih organizacij in društev.

Mladinski kotiček knjižnice

KNJIŽNIČNA DEJAVNOST

Tudi v prihodnje bo cilj knjižnice razvijati obstoječe storitve ter jih nadgrajevati in prilagajati okoliščinam. Razvijati bo treba nove storitve na področju informacijske pismenosti, vseživljenjskega učenja, socialnega vključevanja, medgeneracijskega in medkulturnega dialoga, v katere bodo vključene vse starostne skupine prebivalcev. V ta namen bo knjižnica spremljala potrebe uporabnikov, razvijala storitve za mladostnike, spodbujala medgeneracijska srečevanja, razvijala celovit sistem izobraževanja uporabnikov ter spodbujala branje in obisk knjižnice med vsemi generacijami.

Cilj: V naslednjem obdobju bomo krepili domoznansko dejavnost in njeno prepoznavnost v lokalnem okolju ter se trudili za povečano dostopnost in uporabo knjižnice v virtualnem okolju. Posebno pozornost bomo posvečali digitalizaciji domoznanskega gradiva.

Ukrep: obdelava retrospektivnega gradiva v čim večjem obsegu, ureditev domoznanskega gradiva v zbirke, pridobivanje zapuščin lokalnega pomena, zbiranje lastnih publikacij raznih ustanov, društev in organizacij.

Pričakovani učinki: Popolnejša zbirka domoznanskega gradiva, ki je pomembna za lokalno okolje, ozaveščanje uporabnikov o lokalni zgodovini.

Kazalniki:

- povečanje urejenosti zbirk domoznanskega gradiva,
- predstavitev zbirk na spletu,
- predstavitev pomembnih lokalnih zgodb na spletu,
- predstavitev osebnosti lokalnega pomena na spletnem portalu Obrazi slovenskih pokrajin.

Knjižnica ponuja tudi vrsto podatkovnih zbirk, dostopnih na daljavo, ter elektronske in zvočne knjige v slovenskem jeziku. Storitve Moja knjižnica omogoča podaljševanje, rezervacijo, naročanje gradiva prek spleta. Uporabniki se lahko naročajo na več vrst elektronskega obveščanja. Uporabnikom je na voljo tudi uporaba knjižnice na daljavo, spletni vpis v knjižnico 24 ur na dan, kar omogoča enostaven dostop do podatkovnih zbirk ter vseh e-knjig in zvočnih knjig, s katerimi razpolaga knjižnica.

Cilj: Povečanje kakovosti knjižničnih storitev in uvajanje novih oblik posredovanja gradiva in informacij. Knjižnica mora postati sodobno informacijsko središče s ponudbo sodobne IKT opreme za vse generacije, slediti mora trendom in uvajati nove storitve na področju elektronskih virov.

Ukrep: Pričetek aktivnosti za samostojno izposajo in vračanje gradiva - uporaba radio frekvenčne identifikacije gradiva – RFID), aktualna spletna stran, priprava lastnih elektronsko dostopnih zbirk (Primorci.si, digitalizacija ...), sodelovanje pri izdelavi nacionalnih digitalnih zbirk (Kamra, dLib ...), socialna omrežja (Facebook, Instagram, Pinterest ...), dostop do podatkovnih zbirk, e-knjige, e-periodika, zvočne knjige, digitalizacija, izobraževanje uporabnikov.

Pričakovani učinki: optimalnejša uporaba knjižnice, hitrejše izvajanje postopkov izposoje in vračanja knjižničnega gradiva, povečana hitrost izvajanja inventur, izboljšana varnost gradiva pred odtujitvijo, opustitev nekaterih rutinskih del v knjižnici in bolj poglobljeno delo v okviru informacijskih storitev z uporabniki, celovitejša ponudba (tudi novih, digitaliziranih elektronskih informacijskih virov).

Kazalniki: zadovoljstvo uporabnikov s hitrostjo in učinkovitostjo storitev (ankete), število novih članov, povečanje obiska in izposoje knjižničnega gradiva (statistika COBISS), uporaba knjižničnih storitev (statistika obiska centralne knjižnice, statistika obiska spletne strani) in portalov (Kamra, Obrazi slovenskih pokrajin/Primorci.si, dLib ...), orodja socialnih omrežij (statistika vnosov in uporabe portalov Facebook, Pinterest...), povečano število elektronskih virov v knjižnici, e-vsebine na spletu, uporaba e-virov (statistika) in sodobne IKT opreme.

KNJIŽNICA – SOCIALNI DEJAVNIK

Mestna knjižnica in čitalnica Idrija nudi podporo izobraževalnim in razvojnim programom lokalne skupnosti ter predstavlja družabni prostor, v katerem se vrstijo kulturni, izobraževalni, vzgojni, filmski, galerijski in drugi programi. Aktivna je pri izvajanju nacionalnih in lokalnih programov kulturne vzgoje (bralna značka, raste s knjigo, bralnica pod slamnikom), je promotorka/popularizatorica domače umetniške in druge ustvarjalnosti ter vodilni člen za dostop do znanj in informacij (Obrazi slovenskih pokrajin).

Mestna knjižnica in čitalnica Idrija je aktiven deležnik v različnih skupnih projektih, ki izstopajo iz okvirjev ustanove, in razširja svojo dejavnost na druge lokacije – domovi upokožencev, premične zbirke v javnih ustanovah in turističnih objektih, bajtabukve na javnih površinah. Krepi sodelovanje z javnimi ustanovami, gospodarskimi družbami, nevladnimi organizacijami, zbiralci in raziskovalci posamezniki.

Cilj: Povezovalno ter sodelovalno delovanje med različnimi deležniki v lokalni skupnosti in širše.

Ukrep: Spremljanje potreb, želja in interesov uporabnikov (ankete, individualna priporočila) in mreženje partnerstev.

Pričakovani učinki: povečanje bralne kulture in bralne pismenosti, bolj izpolnjeno in ustvarjalno življenje posameznika in skupnosti.

DOLGOROČNI CILJI

Potrebno je kontinuirano in kakovostno vzdrževanje prostorskih kapacitet za delovanje knjižnične dejavnosti.

Stavba Magazina bi, poleg gradbenih del, nujno potrebovala dvigalo za nemoten dostop uporabnikov iz nekaterih ranljivih skupin v knjižnico. Treba bo rešiti tudi prostorsko stisko glede gradiva in glede potreb zaposlenih po še enem pisarniškem prostoru. Smotno bi bilo preiščevati o dodelitvi stavbe v celoti za potrebe knjižnice-kina-galerije.

Kino gledališče čaka prenova. Do takrat, ko bomo dobili sodobne prostore, bo treba izvajati programe filmske umetnosti, kino projekcije in razne druge dogodke v skladu z danimi zmožnostmi. Galerija Magazin je prijetna in lepo urejena, zelo uporabna ne samo za razstave, temveč tudi za vrsto drugih dogodkov – od literarnih do glasbenih in scenskih. Za boljšo izkoriščenost in večjo obiskanost dogodkov tudi Galerija potrebuje dvigalo.

Potrebno bo vzpostaviti RFID sistem, ki bo bralcem/uporabnikom omogočal 24-urno vračilo gradiva, samostojno izposajo gradiva, lažje sledenje/iskanje gradiva, knjižničarjem pa bi omogočal več časa za strokovno delo na zalogi gradiva, domoznansko delo, digitalizacijo, delo z uporabniki, razne oblike sodelovanja z lokalno skupnostjo.

Ohranjanje visokega nivoja strokovnosti zaposlenih, ki predstavljajo vez med knjižničnim gradivom in uporabniki. Znanja in kompetence zaposlenih je potrebno kontinuirano krepiti s poudarkom na individualnem pristopu na področju svetovanja in raznih informacij.

Okrepiti je treba kulturne aktivnosti na območjih, ki so namenjena knjižni umetnosti (npr. Mladinski center Idrija, Šinkovčevi dnevi poezije na Vojskem, pisateljska rezidenca Založbe Bogataj ...).

- Povečanje števila in kakovosti programov književne vzgoje za vse generacije uporabnikov.
- Dopolnjevanje in dodatno promoviranje programov razvoja bralne kulture in vseživljenjskega učenja.
- Razvijanje novih storitev na področju informacijske pismenosti.
- Razvijanje programov, ki spodbujajo medkulturni dialog.
- Ohranjati raznolik program, ki je povezan s knjižno dejavnostjo, s posebnim poudarkom na digitalizaciji domoznanskega gradiva.

Potrebno je krepiti komunikacijo s posameznimi strokovnimi javnostmi in najširšo javnostjo ter delovati povezovalno in marketinško naravnano.

Ohranjati, krepiti in nadgrajevati oblike sodelovanja s šolskimi knjižnicami, s knjižnicami v vrtcih, s knjižnicami v ostalih javnih zavodih ali v gospodarstvu.

Pripraviti več čitalnic na prostem, krepiti zeleno pismenost na prostem, izkoristiti postavitev bajtabukev v naravnem okolju in premičnih zbirk na turističnih destinacijah.

Enoti v Črnem Vrhu in Spodnji Idriji sta sodobno opremljeni z veliko gradiva za vse uporabnike, s sodobno IKT opremo, zelo pereča pa je prostorska stiska.

RAZVOJNI CILJI, ZAPISANI V NPK

Razvojni cilji zapisani v NPK, ki jim bomo sledile knjižnice v naslednjem strateškem obdobju:

- Izboljšanje dostopnosti do znanja in informacij v knjižnični javni službi za vse, vključno z nabavo vseh vrst gradiva in vlogo knjižnice kot kulturno-izobraževalni center (Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti).
- Sistematična digitalizacija slovenike – temeljne nacionalne zbirke knjižničnega gradiva, ki je pisna dediščina slovenskega naroda, vključno s posebno pomembnimi pisnimi deli ter zbirkami (nacionalno zaščitene zbirke, Unescova dediščina).
- Spodbujanje digitalnega prehoda za uporabnike in dostopnost digitaliziranih knjižničnih gradiv, vključno s programsko podporo za dostopnost do e-knjig in avdio knjig in zagotovitvijo podlag za trajnejše delovanje platforme Biblos.
- Vzpostavitev enotne dediščinske platforme, v katero bo vključen tudi knjižnični sistem, v okviru Načrta za okrevanje in odpornost za nacionalno povezovanje dediščinskih ustanov in skupen digitalen uporabniški sistem.

KINO GLEDALIŠKA DEJAVNOST

Poleg knjižnične dejavnosti smo v preteklih letih razvili ter izvajamo vrsto storitev tudi na področju filmske in gledališke umetnosti. Povezani smo v Art kino mrežo Slovenije, kar nam omogoča promoviranje in predvajanje kakovostnih filmov tujih in domačih avtorjev. Posebej je pomembna prezentacija filmov, ki obravnavajo domoznanske teme. Vzpostavili smo ustrezen prostor v kino gledališču – stavbi z žlahtno zgodovino, ki je posvečen širjenju filmske kulture in različnim vidikom doživljanja filma kot umetnosti. V tem prostoru spodbujamo razmišljanje o filmu ter širitev pogleda na film in družbeno sliko sveta z izbranim filmskim programom, rednimi projekcijami in gostovanji filmskih avtorjev. Ponujamo program filmske vzgoje za predšolske, osnovnošolske in srednješolske skupine, ponujamo tudi filmske projekcije za družine z otroke, možnost delavnic, seminarjev, izobraževanj. Ažurno spremljamo vse najbolj pomembne dogodke s področja filma, ki so pomembni v regijskem in mednarodnem prostoru. Z nakupom sodobnega kino-projektorja je Občina Idrija vsem uporabnikom kino gledališča omogočila spremljanje najnovejše filmske produkcije, spremljanje svetovnih premier, vseh svetovnih hitov ter vrhunsko filmsko izkušnjo.

Ta naložba nam bo omogočila kakovostno izvajanje programa filmskega gledališča v naslednjem strateškem obdobju:

(Poleg kino projekcij, ki so del rednega kino programa, so tudi projekcije, ki so del večjih projektov zavoda, združenj, v katere smo vključeni (AKMS, Europa Cinemas), programskih sklopov koprodukcijskih programov, posameznih projekcij z drugimi organizatorji ter festivalov, s katerimi sodelujemo).

- Artkino abonma (filmski abonma nagrajenih art filmov; projekt zavoda MKČI);
- Kino abonma za mlade (filmski abonma za mlada občinstva; projekt zavoda MKČI);
- Neustrašni abonma (filmski abonma grozljivk; projekt zavoda MKČI);
- Cikel filmov o glasbi »Paglej!« (programski sklop glasbenih dokumentarcev; projekt v koprodukciji z Jazz Cerknjo);
- Pasolinijevi dnevi (brezplačna projekcija filma; projekt v sodelovanju s študijskim centrom Centro Studi Pier Paolo Pasolini Casarsa della Delizia);
- Festival Deuje Babe (projekcija filma, ki je del festivala; projekcija je organizirana v sodelovanju z organizatorjem festivala MC C.M.A.K. Cerknjo);
- Festival Kino otok (projekcija filma, ki je del festivala; projekcija je organizirana v sodelovanju z organizatorjem festivala Otok InSTITUTE);
- Kino za luno (brezplačna projekcija na prostem v Črnem Vrhu; projekcija je organizirana v sodelovanju z organizatorjem KD Sloga Črni Vrh);
- Urhovi dnevi (brezplačna projekcija na prostem v Zavratacu; projekcija je organizirana v sodelovanju z organizatorjem KD Zavratac);
- Aktivna Bela (brezplačna projekcija na prostem v Beli; projekcija je organizirana v sodelovanju z organizatorjem MC Idrija in Društvom Zakonctedna);
- Festival Čipkarija (brezplačna projekcija na prostem v Idriji; projekcija je organizirana v sodelovanju z organizatorjem KIŠ);
- Počitniški kino (brezplačna projekcija na prostem v Idriji; projekcija je organizirana v sodelovanju z organizatorjem MC Idrija);
- Pustovanje v Idriji (brezplačna projekcija filma; projekcija je organizirana v sodelovanju z organizatorjem KS Mesto Idrija);
- Praznik idrijskih žlikrofov (brezplačna projekcija filma; projekcija je organizirana v sodelovanju z organizatorjem MC Idrija);
- Evropski art kino dan (projekcija filma; projekcijo organizira zavod MKČI, ta je vključen v evropsko akcijo, ki jo organizira CICAIE - International Confederation of Arthouse Cinemas);
- Slovenski teden filma (več projekcij slovenskih filmov; projekcije organizira zavod MKČI, te pa so vključene v nacionalno akcijo, ki jo organizira Slovenski filmski center);
- Festival kitajskega filma (več projekcij kitajskih filmov; projekcije organizira zavod MKČI v koprodukciji s Konfucijevim inštitutom);
- Festival lezbičnega in gejevskega filma (projekcija filma, ki je del festivala; projekcija je organizirana v sodelovanju z organizatorjem Društvo ŠKUC);
- Festival Animateka (projekcija kratkih filmov, ki je del festivala; projekcija je organizirana v sodelovanju z organizatorjem Društvo za oživljanje zgodbe 2 koluta);
- Noč kratkih filmov (projekcija kratkih filmov, ki je del jubilejnega dogodka; projekcija je organizirana v sodelovanju s Slovenskim filmskim centrom).

Cilj naštetih dejavnosti:

- Širjenje filmske kulture in doživljanje filma kot umetnosti, širše razumevanje družbe in posameznikove vloge v svetu.
- Dvig zanimanja za področje filmske umetnosti pri vseh starostnih skupinah uporabnikov.

Pričakovani učinki: razumevanje filma kot umetnosti.

Kazalniki uspeha: povečanje števila dogodkov in obiskovalcev, ki se nanašajo na filmsko dejavnost.

GALERIJSKA DEJAVNOST

Stavba, v kateri se nahaja Mestna knjižnica in čitalnica Idrija, je nekoč služila kot skladišče žita - Magazin. Naziv galerije tako ohranja vez s preteklostjo in z vsebinami, ki jih ponuja, oskrbuje današnje uporabnike z umetniškimi dobrinami.

Galerija Magazin je prostor uporaben za vse starostne skupine, za razstave umetniških del, za kreiranje navdiha, za oddajanje prostora, za omogočanje ljudem, da se v njem družijo in iz njega črpajo kreativne ideje. Temu se bo priključila tudi Galerija sv. Barbare. Obe galeriji naj bi delovali povezovalno preko različnih projektov – umetniških, umetnostnih, izobraževalnih, uspešno bi k obisku vabili ljudi iz mesta, regije in mednarodno.

Področje likovnih umetnosti zajema različne zvrsti, kot so slikarstvo, risba, grafika, ilustracija, strip, kiparstvo, arhitektura, oblikovanje, kot tudi sodobnejše načine izražanja: plastično, prostorsko in svetlobno oblikovanje, fotografijo, video, instalacije, ulično umetnost, performans in druge sodobne ustvarjalne prakse 21. stoletja, ki se povezujejo z drugimi področji umetnosti, z znanostjo, ekologijo in podobno.

Cilj: Razvijati kakovostno in reprezentativno ponudbo na razstavnem področju ter povečati število zahtevnejših razstavnih projektov, ki bodo pritegnili kar najširši krog občinstva.

Ukrep: postavitev kakovostnih in ambicioznih razstav, ki prezentirajo likovne umetnine, nadgradnja e-portalov, ki prezentirajo zbirke likovnih umetnin in povečujejo njihovo dostopnost, ohranjanje in razvijanje slovenske in ožje primorske likovne ustvarjalnosti ter ustrezna strokovna prezentacija na razstavah, izdelava načrta pridobivanja umetnin.

Pričakovani učinki: Popularizacija likovnih umetnosti, projekti, večji obisk in zanimanje javnosti za razstave, boljša prezentacija in s tem prepoznavnost domače produkcije v občini in širše.

Kazalniki:

- število obiskovalcev na razstavah
- število pridobljenih umetnin s področja likovne umetnosti

Cilj: Spodbujati vzgojno-izobraževalne programe na področju likovne umetnosti.

Ukrep: Spodbujati in nadgrajevati različne vzgojno-izobraževalne programe na likovnem področju, predvsem za otroke in mladino.

Pričakovani učinki: povečevanje zanimanja za likovno umetnost.

Kazalniki:

- število brezplačnih likovnih ustvarjalnic, namenjenih mladim,
- število obiskovalcev drugih vzgojno-izobraževalnih programov.

Galerija Magazin

ŠTEVILČNI PRIKAZI NEKATERIH KAZALNIKOV KNJIŽNIČNE DEJAVNOSTI

V spodnjih tabelah so statistični podatki, ki številčno pokažejo rezultate knjižnične dejavnosti za zadnjih deset let.

Tabela 1: Število aktivnih in novih članov od leta 2013 do leta 2021

<u>LETO</u>	<u>ŠTEVILO AKTIVNIH ČLANOV</u>	<u>ŠTEVILO NOVIH ČLANOV</u>
2013	5584	427
2014	5385	347
2015	5542	344
2016	4965*	297
2017	4.612	281
2018	4.744	374
2019	4.562	371
2020	3.701**	194**
2021	3.612**	187**
2022	3.787	310
Povprečje:	4.649,4	313,1

*Število članov se v letu 2016 ni zmanjšalo tako radikalno v primerjavi s predhodnimi leti, kot kaže navedena številka, ampak je bila pri zbiranju statističnih podatkov za leto 2016 prvič striktno uporabljena predpisana statistična metodologija.

**Leta 2020 nas je epidemija prizadela na vseh področjih delovanja kar se je nadaljevalo tudi v letu 2021.

Tabela 2: Število uporabnikov interneta od leta 2013 do leta 2021

<u>LETO</u>	<u>ŠTEVILO</u>
2013	3074
2014	3035
2015	2192
2016	1696
2017	1295
2018	1462
2019	760*
2020	42
2021**	6**
2022***	76***
Povprečje:	1.363,8

*Uporabniki so začeli uporabljati svoje naprave in ne samo knjižničnih računalnikov.

**Čitalnica in internet sta bila zaprta dober del leta.

***Obiskovalci v knjižnici za dostop do interneta uporabljajo svoje prenosnike, tablice, telefone, kar pa večinoma ni beleženo. Knjižnične računalnike uporabljajo v študijske namene, če ne morejo delati doma. Predlagamo, da se ta podatek v bodoče umakne iz poročila, saj ni več relevanten.

Tabela 3: Obisk spletne strani knjižnice od leta 2014 do leta 2021

<u>LETO</u>	<u>ŠTEVILO</u>
2014	14.577
2015	17.226
2016	19.230
2017	23.772
2018	11.429
2019	13.171
2020	17.124
2021	12.943
2022*	10.683*
Povprečje:	14.017,5

*Zaradi prenove spletne strani, nekaj časa beleženje obiskov z Google Analytics ni delovalo.

Tabela 4: Število izposojenega gradiva od leta 2013 do leta 2021

LETO	ŠTEVILO
2013	148.082 in 168 elektronskih knjig
2014	148.613 in 214 elektronskih knjig
2015	144.637 in 352 elektronskih knjig
2016	142.416 in 397 elektronskih knjig
2017	137.741 in 595 elektronskih knjig
2018	134.401 in 688 elektronskih knjig
2019	133.901 in 810 elektronskih knjig
2020	95.521 in 2.335 e-knjig
2021	114.861 in 1934 e-knjig
2022	128.023 in 1.658 e-knjig in 54 zvočnic
Povprečje:	132.843 915,1 54

Tabela 5: Število medknjižničnih izposoj od leta 2013 do leta 2021

LETO	GRADIVO IZ DRUGIH KNJIŽNIC NAŠIM UPORABNIKOM		GRADIVO IZ NAŠE KNJIŽNICE DRUGIM KNJIŽNICAM
2013	54		26
2014	52		42
2015	101		37
2016	95		43
2017	82		41
2018	165		35
2019	113		48
2020	63		44
2021	69		63
2022	106		36

Člani MKČI ter tolminske, ajdovske in novogoriške knjižnice so tudi v letu 2021 izkoriščali možnost brezplačne izposoje študijskega gradiva med navedenimi štirimi knjižnicami. Sredstva za to storitev je zagotovilo Ministrstvo za kulturo RS v enakem obsegu kot pretekla leta.

Tabela 6: Obratovalne ure od leta 2013 do leta 2021

OBRATOVALNE URE MESTNE KNJIŽNICE IN ČITALNICE IDRİJA IN NJENIH ENOT ZA LETA 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021

IDRIJA	CERKNO	SPODNJA IDRİJA	ČRNI VRH	
2224	1382	815	446	SKUPAJ 2013 4867
2252	1193	766	505	SKUPAJ 2014 4716
2384	1421	735	505	SKUPAJ 2015 5045
2273	1190	405	485	SKUPAJ 2016 4353
2252	1400	736	500	SKUPAJ 2017 4888
2362	1379	719	505	SKUPAJ 2018 4965
2236	1375	745	495	SKUPAJ 2019 4851
1830	1233	594	385	SKUPAJ 2020 4.042
2.293	1.330	691	470	SKUPAJ 2021 4.784
Povp.:	2.234	690	477	

Prizadevali si bomo ohranjati in v naslednjem strateškem obdobju povečevati doseženi rezultat. Veliko dela, truda in energije smo vložili tudi v obiske organiziranih skupin. Za Mestno knjižnico in čitalnico Idrija je to izredno pomembna dejavnost, ker na ta način promoviramo branje in bralno kulturo za vse starostne skupine otrok in mladostnikov. Dobro sodelovanje z vrtci, osnovnimi šolami in srednjimi šolami v občini je eden naših primarnih ciljev.

URESNIČEVANJE CILJEV IN UKREPOV IZ AKCIJSKEGA NAČRTA ZA INVALIDE 2022–2030 V MESTNI KNJIŽNICI IN ČITALNICI IDRİJA

V Akcijskem načrtu za invalide 2022–2030 je zapisano:

»Invalidi so največja manjšina na svetu, saj jih je po podatkih Združenih narodov več kot 650 milijonov, od tega jih živi v Evropi okoli 87 milijonov (European Commission (2021) Union of Equality Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021–2030). V Sloveniji je predvidoma 170.000 invalidov in oseb s telesnimi okvarami. Invalidi so pomemben člen družbe in zato jim je nujno potrebno zagotoviti enako participacijo pri razvoju družbe in njihovih aktivnostih v družbi. Za doseg tega pa morajo imeti enake možnosti, ob zavedanju, da se pri tem soočajo z različnimi ovirami, ki so posledica interakcije bioloških in družbenih okoliščin, med katerimi je tudi zmanjšana dostopnost. ...

Akcijski program za invalide 2022–2030 je pripravljen tako, da upošteva razvojne usmeritve Slovenije, začrtane v Strategiji razvoja Slovenije 2030, in gre v smeri gospodarsko ekonomskih in socialnih aktivnosti Slovenije. Tudi v normalnih okoliščinah je invalidom po vsem svetu, ne le pri nas, otežena dostopnost do izobraževanja, zdravstvenega varstva in preživljanja, prav tako možnost enakovrednega sodelovanja in vključevanja v skupnost.

8. CILJ: kulturno udejstvovanje

Opis cilja

Kultura je nedvoumno ena najpomembnejših značilnosti človeka, je njegov svet, v njej se človek razvija in z njo se tudi razlikuje od drugih bitij. Kultura je ogledalo naših vrednot in našega sveta.

Dosedanji projekti so temeljili na Zakonu o varstvu kulturne dediščine, Zakonu o knjižničarstvu, Zakonu o uresničevanju javnega interesa v kulturi in Zakonu o medijih. S sofinanciranjem projektov in razvojem tehnične infrastrukture država prispeva k večji komunikacijski dostopnosti in večji raznovrstnosti programov, namenjenih invalidom.

Ukrepi:

- 8.1 ozaveščanje celotnega prebivalstva o kulturnih prispevkih invalidov;
- 8.2 razširjanje možnosti sofinanciranja projektov, namenjenih invalidom, iz proračunskih sredstev;
- 8.3 spodbujanje splošnih knjižnic k zagotavljanju knjig in časopisov ter avdiovizualnega in elektronskega gradiva, prilagojenega slepim in slabovidnim, gluhim in naglušnim ter osebam z motnjo v duševnem razvoju;
- 8.4 zagotavljanje razvoja specialne knjižnice slepih in slabovidnih ter drugih oseb z motnjami branja ter pretvarjanja knjig v oblike dostopne slepim in slabovidnim;
- 8.5 spodbujanje nastajanja društev in podobnih združenj na kulturnem področju ter spodbujanje združevanja umetnikov z invalidnostjo;
- 8.6 sistemsko zagotavljanje financiranja in izdajanja prilagojenih časopisov (za slepe in slabovidne ter za osebe z motnjo v duševnem razvoju);
- 8.7 priprava zakonodaje na področju avtorskih in sorodnih pravic, ki bo v skladu z mednarodnim pravom zagotovila, da bodo zakoni, ki ščitijo intelektualno lastnino, razumni oziroma nediskriminatorni v smislu dostopnosti invalidom;
- 8.8 zagotavljanje knjig in časopisov ter avdiovizualnega in elektronskega gradiva, prilagojenega slepim in slabovidnim, gluhim in naglušnim ter osebam z motnjo v duševnem razvoju, v specializiranih in splošnih knjižnicah;
- 8.9 uvrstitev knjižnice za slepe in slabovidne v državno shemo knjižnic, prav tako pa zagotovitev, da država sistemsko financira njeno delovanje;
- 8.10 spodbujanje sodelovanja med invalidskimi organizacijami, kulturno-umetniškimi skupinami in umetniki invalidi posamezniki pri kulturni in umetniški ustvarjalnosti na lokalni, državni, meddržavni, evropski in mednarodni ravni;
- 8.11 povečanje števila digitaliziranih in spletno dostopnih vsebin, prilagojenih potrebam pripadnikov različnih skupin invalidov.

Nosilci: MK, NIJZ, NSIOS, YHD, Zveza Sonček« (iz Akcijskega načrta)

V Mestni knjižnici in čitalnici Idrija zagotavljamo gradivo za različne skupine invalidnosti. Glede dostopnosti so tri enote knjižnice, prilagojene invalidom, enota v Idriji pa potrebuje nove arhitekturne rešitve. Pomanjkljivosti v Idriji odpravljamo s storitvijo dostave knjig na dom in medoddelčno izposajo.

[16]

Občina Idrija, marec 2023

Nudimo tudi bibliopedagoške ter razne kulturne in umetniške vsebine za organizirane obiske oseb z oviranostmi.

Mestna knjižnica in čitalnica Idrija s »poslanstvom, da odpravlja različne ovire« na različnih področjih življenja, se bo trudila invalidom zagotavljati nediskriminacijo, sodelovalnost, dostopnost na vseh področjih življenja, uporabo informacijske tehnologije, digitalizacije, izvajala bo storitve in programe, namenjene invalidom.

Cilji: pomoč pri polnem in učinkovitem sodelovanju v družbi ter osebni rasti, izobraževanju, socio-ekonomski neodvisnosti.

Pričakovani učinki: doseganje najvišje možne ravni razvoja na vseh področjih posameznikovega življenja.

Kazalniki uspeha: povečan obisk knjižnice, udeležba in kreiranje različnih dogodkov, namenjenih invalidom in širše, boljše razumevanje oseb z oviranostmi v lokalni skupnosti.

ŠTEVILČNI PRIKAZI NEKATERIH KAZALNIKOV ZA KINO DEJAVNOST

Tabela 7: Obisk glede na program 2019

	<u>št. projekcij</u>	<u>št. obiskovalcev</u>	<u>povprečni obisk na projekcijo</u>
Art kino program	163	3.427	21
Popularni naslovi	37	1.056	28
Skupaj	200	4.483	22

Tabela 8: Obisk glede na program 2020

	<u>št. projekcij</u>	<u>št. obiskovalcev</u>	<u>povprečni obisk na projekcijo</u>
Art kino program	94	1.455	15
Popularni naslovi	10	129	13
Skupaj	104	1.584	15

Tabela 9: Obisk glede na program 2021ž

	<u>št. projekcij</u>	<u>št. obiskovalcev</u>	<u>povprečni obisk na projekcijo</u>
Art kino program	107	2039	19
Popularni naslovi	67	1254	19
Skupaj	174	3293	19

Tabela 10: Obisk šolskih predstav zadnjih šest let

<u>leto</u>	<u>letni obisk</u>	<u>obisk šolskih predstav</u>	<u>št. šolskih projekcij</u>	<u>šolske predstave glede na letni obisk</u>
2016	5.351	980	7	18 %
2017	4.681	1.229	11	26 %
2018	5.872	1.510	11	25 %
2019	4.483	997	6	22 %
2020	1.584	67	2	4 %
2021	3.293	833	16	25 %

6.2. SKRB ZA KULTURNO DEDIŠČINO

6.2.1. UNESCO – dediščina živega srebra

Leta 2012 je bila z odločitvijo Odbora za svetovno dediščino dediščina živega srebra v Almadenu in Idriji vpisana na Unescov Seznam svetovne dediščine.

Na Seznam vpisana dediščina v Idriji zajema dediščino rudnika in rudarjenja v najširšem pomenu te besede: živosrebrovo rudišče, podzemne rove in jaške, vhodne stavbe, skladišče živega srebra in žita, upravne stavbe, topilnico, stanovanjske hiše, šolske zgradbe, cerkve, nesnovno dediščino kot del načina življenja idrijskega rudarja, poti, po katerih se je živo srebro tovorilo v svet ... Med vsemi vsekakor na prvem mestu velja izpostaviti: Antonijev rov - v muzej urejeno idrijsko podzemlje, grad Gewerkenegg, v katerem domuje najboljši evropski muzej industrijske in tehniške dediščine, jašek Frančiške z obnovljenimi rudniškimi stroji in napravami, idrijsko kamšt, topilnico, klavže, rudniško žitno skladišče in rudniško gledališče, idrijsko rudarsko hišo itd.

Osrednje območje spomenika zajema mestno jedro Idrije, vpisano v register nepremične kulturne dediščine z EŠD 182, Topilnico (EŠD 7460), Kamšt z vodnim kanalom Rake in jezom (EŠD 187), ter vse 4 klavže na Idrijci, Belci in Kanomeljci (EŠD 12, 189, 506 in 593).

Razpolaganje z dediščino, ki je svetovnega pomena, predstavlja razvojne možnosti za lokalno skupnost, vendar hkrati zahteva visoko stopnjo odgovornosti pri upravljanju samih spomenikov in območja v celoti.

Cilji: Občina Idrija bo izvrševala svoje naloge v skladu z Zakonom o varstvu kulturne dediščine za spomenike v svoji lasti:

- tvorno bo sodelovala v koordinaciji skupnega upravljanja območja dediščine, vpisane na Seznam svetovne dediščine,
- skrb za kulturno dediščino bo vgradila v postopke upravljanja s prostorom,
- poskrbela bo za učinkovito upravljanje spomenikov,
- zagotavljala bo proračunska in izvenproračunska (sredstva evropskih in drugih skladov) sredstva za vzdrževanje spomenikov.

6.2.2. Mestni muzej Idrija muzej za Idrijsko in Cerkljansko

POROČILO O REALIZACIJI LOKALNEGA KULTURNEGA PROGRAMA 2015–2020

Želja po tem, da bi imeli muzej, je v Idriji obstajala že v začetku 19. stoletja (1822), vendar ni naletela na razumevanje oblasti na Dunaju. Pa vendar naj bi v začetku 20. stoletja pri rudniku obstajala manjša zbirka predmetov kot osnova bodočemu muzeju. Žal se je v času italijanske oblasti za njo izgubila vsaka sled. Ideje so ponovno oživele po vojni in leta 1953 je bil ustanovljen Mestni muzej Idrija z namenom, da ohranja dediščino rudnika in drugo dediščino na območju občine Idrija. V skladu z zakonodajo je bil muzej leta 1992 preoblikovan v javni zavod, leta 1999 je bil na osnovi Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture (Ur.l. RS 75/94) ponovno ustanovljen kot Mestni muzej Idrija, muzej za Idrijsko in Cerkljansko, katerega teritorij delovanja sta občini Idrija in Cerkljevo. Njegov ustanovitveni akt je bil 29. 9. 2006 (Ur. l. 100/2006) usklajen z Zakonom o uresničevanju javnega interesa za kulturo in njegova edina ustanoviteljica je odtlej Občina Idrija. Na podlagi 87. in 140. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine je bil vpisan v razvid muzejev. S Sklepom Vlade Republike Slovenije št. 62100-2/2009/17, z dne 12.11.2009, mu je bilo podeljeno pooblastilo za opravljanje državne javne službe in s sklepom 62100-1/2013/17, z dne 19. 3. 2013 podeljeno do preklica. Javni zavod posluje v skladu s splošno in področno zakonodajo (Zakon o varstvu kulturne dediščine – Ur.l. RS 16/08, 123/08, 90/12, 111/13; Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo – Ur. l. RS, št. 77/07-UPB, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13; Uredba o vzpostavitvi muzejske mreže za izvajanje javne službe na področju varstva premične kulturne dediščine in določitvi državnih muzejev – Ur.l. RS 97/00, 103/00,105/00).

Za svoje delo je Mestni muzej Idrija leta 1993 prejel Pirnatovo nagrado – nagrado občine Idrija, leta 2013 mu je Občina Cerklje ob Gori podelila Bevkovo priznanje za dolgoletno uspešno upravljanje Partizanske bolnišnice Franja. Leta 1997 je Evropski muzejski forum, ki deluje pod okriljem Sveta Evrope muzeju podelil Michelettijevo nagrado in naslov najboljši evropski muzej industrijske in tehniške dediščine. Avtorji razstave »Idrijska čipka, z nitjo pisana zgodovina« so leta 2009 za svoje delo prejeli najvišje slovensko stanovsko priznanje – Valvasorjevo priznanje. Muzej danes hrani ali upravlja s precejšnjim deležem nepremične in premične dediščine, ki je osnova dediščine živega srebra, vpisane na UNESCO Seznam svetovne dediščine.

Poslanstvo zavoda se izraža skozi skrb za spoznavanje in razumevanje materialne kulturne dediščine, načina življenja in dela ter nesovne kulturne dediščine, veščin, znanj, vrednotenj, tehnik in ustvarjalnosti ljudi v določenem času in prostoru. S svojo strokovnostjo muzej na primeren način ohranja, varuje in prezentira kulturno dediščino s stalnimi in občasnimi razstavami ter z založniško in pedagoško dejavnostjo, jo popularizira in opozarja na njen pomen in vlogo v preteklosti, kar je pomembno za prepoznavanje in utrjevanje identitete. Z galerijsko dejavnostjo muzej širi zanimanje ljudi za preteklo in sodobno likovno ustvarjalnost, oblikuje estetski odnos do te ustvarjalnosti in jo spodbuja. Pomembno vlogo ima v izobraževalnih procesih, še posebej pri domoznanstvu, kjer s svojimi zbirkami in razstavami predstavlja vez med zgodovino v učbenikih in dejanskimi ostanki preteklosti. Poleg navedenega Mestni muzej Idrija skrbi za spomenike nepremične kulturne dediščine na območju občin Idrija in Cerklje ob Gori, s katerimi upravlja.

Grad Gewerkenegg

NEPREMIČNA KULTURNA DEDIŠČINA V UPRAVLJANJU MUZEJA

Muzej svojo redno dejavnost oz. javno službo (skrb za premično dediščino oz. muzejske zbirke) opravlja v prostorih, ki so del spomenikov. Nekateri med njimi so spomeniki najvišje kategorije, tj. spomeniki državnega pomena. Muzej je doslej odgovorno in učinkovito skrbel za obnovitvena dela ter restavratorsko-konservatorske posege na vseh spomenikih, v katerih se njegove zbirke nahajajo: grad Gewerkenegg, Partizanska bolnica Franja, Partizanska tiskarna Slovenija, idrijska rudarska hiša, idrijska kamšt, Bevkova domačija. To se je izkazalo za smiselno in učinkovito in ta model velja ohranjati tudi vnaprej. Nujno pa je za upravljanje teh objektov skleniti z lastnikom ustrezne upravljalvske pogodbe.

Zastavljeni cilji:

- skleniti natančnejše upravljalvske pogodbe,
- zagotavljati redno investicijsko vzdrževanje vseh spomenikov.

Realizirani cilji:

Poleg rednih vzdrževalnih del smo izvedli spodaj navedena večja nujna investicijska vzdrževalna dela:

2015

Uredili smo razstavne prostore za novo stalno razstavo Po sledi Merkurja: Idrija-Almadén. Dogradili in menjali elemente dotrajanega sistema varovanja v gradu Gewerkenegg in v Cerkljanskem muzeju. Obnovili smo poškodovani parket v razstavnih prostorih gradu Gewerkenegg in Cerkljanskega muzeja.

2016

V vhodnem stopnišču gradu Gewerkenegg smo uspešno sanirali vlago. Potekala so raziskovalna arheološka izkopavanja, vezana na odkritje prostora pod nivojem arkadnega hodnika. Potekalo je restavriranje in izdelava kopije grbovne plošče.

2017

Saniran je bil arkadni hodnik na nivoju dvorišča gradu Gewerkenegg in postavljen grajski lapidarij. Potekala so raziskovalna arheološka izkopavanja, vezana na odkritje grajskega vodnjaka.

2018

Dokončana je bila sanacija dvoriščenega atrijskega hodnika na gradu Gewerkenegg. Na ogled smo postavili grajski lapidarij ter izvedli arheološko raziskavo grajskega vodnjaka. Izvedena je bila osvetlitev grajskega lapidarija in delno izvedena energetska sanacija razstavnih prostorov v gradu (mala galerija) – zamenjava svetil za varčnejšo LED razsvetljavo. Posodobljena je bila elektroinštalacija v novo urejenem prostoru za delo kustosov ter povezava prostora z računalniškim omrežjem. Uredilo se je požarno in protivlomno varovanje v novo urejenih prostorih za kustose in zamenjalo vlomne centrale.

2019

Za grajsko stavbo smo izdelali projekt označevanja, informiranja in usmerjevanja obiskovalcev. 2020

Menjana je bila dotrajana strešna kritina in obnovljeno stavbno pohištvo Idrijske kamšti. Na gradu Gewerkenegg smo izvedli obnovo grajske ure in urnega mehanizma ter uredili njeno delovanje na električni pogon. Uredili smo tri delovne prostore kustosov (v Idriji in Cerknem).

Nerealizirani cilji:

Z javno kulturno infrastrukturo na Cerkljanskem (Pb Franja, Bevkova domačija, Cerkljanski muzej) Mestni muzej Idrija upravlja za določen čas (trenutno veljavna pogodba se izteče 31. 12. 2024).

PREMIČNA IN NESNOVNA KULTURNA DEDIŠČINA

- ZBIRKE MUZEJSKEGA GRADIVA

Javna služba

Kustosi izvajajo svoja dela in naloge v skladu s poslanstvom muzeja in sprejeto zbiralno politiko. Za vsa delovna področja (tehniška dediščina, etnologija, zgodovina in umetnostna zgodovina oz. vizualna umetnost) kustosi opravljajo javno službo državnega pomena. Gradivo evidentirajo na terenu, ga zbirajo, zaščitijo pred nadaljnjim propadanjem, ustrezno hranijo, dokumentirajo, proučujejo in razstavljajo.

Mestni muzej Idrija v svojih zbirkah hrani 241.465 kosov dokumentiranih predmetov in okrog 30.000 kosov neobdelanega gradiva ter neznano število (ne več kot 2.000) kosov nerazvrščenega gradiva, ki ni popisano. Vrednost popisane muzejskega gradiva je

ocenjena na 1.033.722,70 € ob upoštevanju, da 20.800 kosov predmetov še nima ocenjene vrednosti.

Muzejsko gradivo je razvrščeno v 12 zbirk: Zgodovinska zbirka, Etnološka zbirka, Rudarska zbirka, Čipkarska zbirka, Geološka zbirka, Likovna zbirka, Bevkova spominska soba, Partizanska tiskarna Slovenija, Partizanska bolnica Franja, Bevkova domačija Zakojca, Zbirka Aleša Beblerja, Zbirka industrija, obrt in rokodelstvo, Zbirka razglednic in Zbirka pustnih mask. Poleg tega se dokumentarno gradivo hrani še v hemeroteki, fototeki, diateki, zbirki avdio in filmskega gradiva ter zbirki arhivskega gradiva. V interni strokovni knjižnici muzej hrani 9.750 enot knjižnega gradiva.

V procesu dokumentacije je potrebno v naslednjem petletnem obdobju v celoti preiti na računalniško obliko hranjenja podatkov (projekt »Digitalizacija muzejskega gradiva«) in vzpostaviti sistem, ki mora biti učinkovit, vsebinsko zadovoljiv, predvsem pa mora omogočati hiter dostop do iskanih podatkov. S tem bo omogočen tudi večji in enostavnejši dostop javnosti do gradiva.

Cilji:

- neobdelano gradivo razvrstiti v zbirke in ga dokumentirati,
- dokončati proces vrednotenja muzejskega gradiva,
- vrednost gradiva zavesti v računovodskih knjigah,
- povečati količino digitalno hranjenega in digitaliziranega gradiva,
- ustvariti prve spletne zbirke.

Realizirani cilji:

Spletna stran muzeja je bila v celoti prenovljena (<https://www.muzej-idrija-cerkno.si/>). Je izdelana, oblikovno dopadljiva, vsebinsko zanimiva in vsebuje jezikovne različice v angleškem, nemškem in italijanskem jeziku. Na njej redno izvajamo nove pristope pri prezentaciji muzejskih vsebin – npr. objavljamo vizualizirane in animirane vsebine na različnih digitalnih platformah (video predstavitve, spletna predavanja, animirane muzejske zgodbe), kar močno prispeva tudi k popularizaciji dediščine in muzeja. V zavihku »Naše zbirke« redno objavljamo tudi zgodbe o muzejskih predmetih in s tem promoviramo spletno zbirke. Skupno smo do sedaj v spletni zbirki objavili 371 muzejskih predmetov.

Vzpostavili smo samostojno spletno stran www.pb-franja.si v štirih jezikovnih različicah.

Z nadaljevanjem sistematično zastavljenega dela vsakoletno povečujemo količino digitalno hranjenega in digitaliziranega gradiva, ki je hkrati ustrezno obdelano z računalniškimi dokumentacijskim programom Galis. Kot rezultat našega dela je digitalizirano gradivo opremljeno z vsemi metapodatki in zavedeno v digitalno inventarno knjigo. Do 31. 12. 2020 smo v muzeju v ročni inventarni knjigi vodili 22.957 enot predmetov in 9.794 enot predmetov v akcesiji, od tega pa je 17.107 enot predmetov že tudi digitalno obdelanih. Poleg navedenega je na ta način obdelanih tudi že 3.413 enot fotografskega gradiva (steklene plošče, negativ, digitalizirane fotografije). Količina digitaliziranega gradiva dokumentarnega gradiva, ki ga je še potrebno vnesti v program Galis, je do konca leta 2020 znašala 24.817.

Delno realizirani cilji:

- del neobdelanega gradiva ostaja nerazvrščen v zbirke in ga je še potrebno dokumentirati. Delno k temu prispeva tudi narava muzejskega dela, spričo stalnega zbiranja predmetov na terenu;
- del muzejskega gradiva ostaja brez ocenjene vrednosti.

Nerealizirani cilji:

vrednost gradiva zavesti v računovodskih knjigah (realizacija je načrtovana do konca leta 2024 po zaključku generalne inventure muzejskih zbirk)

PROUČEVANJE

Med raziskovalnim delom in proučevanjem v ospredje postavljamo:

- področje rudniške zgodovine (jama, jamske karte, odkopna polja, metalurgija oziroma proizvodnja živega srebra in sodelovanje z drugimi upravljavci dediščine živega srebra v Idriji in španskem Almadénu);
- področje čipkarstva, kjer je v zvezi z zgodovino čipkarstva in starejšo zgodovino Idrije potrebno zagotoviti nadaljevanje začete proučevanja virov v dunajskih in graških arhivih;
- zgodovino polpreteklega obdobja, ki je opredmetena v dveh izjemnih pomnikih iz časa 2. svetovne vojne (Partizanska bolnica Franja in Partizanska tiskarna Slovenija). Ta muzeju nalaga skrb za ohranjanje in prezentacijo ideje humanosti in medsebojne solidarnosti ter iznajdljivosti. V tem pogledu je potrebno izkoristiti priložnost in se svetu predstaviti pod zaščitnim Znakom evropske dediščine;
- ljudsko izročilo in ljudska umetnost, saj je, podobno kot pri čipkah, potrebno izkoristiti tudi enkratnost ljudskega izročila in ljudske umetnosti, ki se je ohranilo v maskah Cerkljanskih laufarjev;
- na podlagi študij, materialnih dokazov in arhivskih virov pripraviti čim več prijav s področja nesnovne dediščine za vpis v slovenski Register nesnovne dediščine, posamezne

utemeljene primere razglasiti za žive mojstrovine in predlagati njihov vpis v Unescov register nesnovne svetovne dediščine.

Cilji:

- vpis večine klekljanja idrijske čipke v Unescov Register nesnovne svetovne dediščine,
- objave člankov v strokovnih revijah in samostojnih publikacijah,
- aktivna vključitev v mrežo nosilcev Znak evropske dediščine,
- povezovanje z evropskimi muzeji rudarstva, čipkarstva, pustnega šemljenja,
- sodelovanje v evropskih projektih.

Realizirani cilji:

2015

Proučevanje smo posvetili sledečim temam: Idrijske meščanske družine; Tuji klekljarski pripomočki; Sistem klasifikacije klekljanih čipk; Cerkljanska laufarija; Idrijska rudarska hiša in način življenja rudarskih družin; Po sledi Merkurja: Idrija-Almadén; 440-letnica podržavljenja idrijskega rudnika; Partizanska bolnica Franja - življenjske zgodbe; Vzpostavitev enotnega dokumentacijskega sistema; Prenova spremljajočih programov v Mestnem muzeju Idrija za različne profile obiskovalcev.

Izvedene so bile številne aktivnosti na področju dediščine živega srebra Idrija-Almadén: delo na novi stalni razstavi, izvedba javnih predavanj, aktivna udeležba na mednarodnih konferencah, občasna razstava o topilništvu, zbiranje zgodb, produkcija in projekcija filmov. Pri upravljanju Unescove dediščine smo sodelovali z inštitucijami iz Almadéna (muzej, univerza, Mayasa) in Idrije (Rudnik živega srebra, Center za upravljanje z dediščino živega srebra Idrija).

S področja čipkarstva je muzej aktivno sodeloval pri pripravi gradiva za razglasitev klekljanja čipk v Sloveniji za živo mojstrovino državnega pomena. Za gostovanje v ZDA in Kanadi je bila pripravljena razstava, film »Z nitjo povezane« se je predvajal na TV Slovenija in filmskem festivalu v Bristolu. Oddano je bilo gradivo za sodelovanje na strokovnem delu 17. svetovnega kongresa čipkaric (Ljubljana, junij 2016).

Pridobitev Znaka evropske dediščine za Partizansko bolnico Franja je muzeju narekovala vrsto promocijskih in predstavitvenih aktivnosti (fizična postavitve znaka, širjenje vrednot znaka preko spleta in socialnih omrežij, predavanja), povezovanje z zunanjimi partnerji in prijave skupnih evropskih projektov, priprava in izvajanje novih pedagoških programov. V navezavi na vrednote, ki jih izpričujejo tako Partizanska bolnica Franja kot Partizanska tiskarna Slovenija, smo z javno prireditvijo pred Franjo obeležili tudi 70-letnico konca druge svetovne vojne.

Muzej je sodeloval v dveh EU projektih Idrija - območje topilnice Rudnika živega srebra Idrija - 1. faza obnove in Antologije tihotapljenja / Smuggling Anthologies.

2016

Proučevanje smo posvetili sledečim temam: Po sledi Merkurja: Idrija – Almadén; Idrijske meščanske družine; čipkarstvo; Vojno zaledje: Idrijsko-Cerkljansko med 1. svetovno vojno; Cerkljanska laufarija; Praznovanje prvega maja; Idrijska rudarska hiša in način življenja rudarskih družin / Spomladanski prazniki in praznovanja; Partizanska bolnica Franja; Proučevanje stavnega materiala v Partizanski tiskarni Slovenija; Grbovna plošča na gradu Gewerkenegg; Kamšt - zagon kamšti na vodni ali drug pogon; Zgodovina glasbenega šolstva na Idrijskem in Cerkljanskem; Vzpostavitev dokumentacijskega sistema za področje fotografskega gradiva (fototeka) Mestnega muzeja Idrija.

Realizirali smo številne aktivnosti na področju dediščine živega srebra Idrija-Almadén: pripravili in izdali katalog razstave Po sledi Merkurja: Idrija-Almadén, izvedli javna predavanja, aktivno smo se udeležili mednarodnih konferenc, pripravili občasno razstavo o topilništvu, zbirali zgodbe, imeli projekcijo filma Mansfort auf!. Ohranjali smo tradicionalna sodelovanja z inštitucijami iz Almadéna (muzej, univerza, Mayasa) in Idrije (Rudnik živega srebra, Center za upravljanje z dediščino živega srebra Idrija). Aktivno smo sodelovali pri upravljanju Unescove »dediščine živega srebra Idrije in Almadéna« (bili smo člani občinske delovne skupine in mednarodnega koordinacijskega odbora); v Inventory smo prispevali vzorčne vpise za premično dediščino Idrije.

Pridobitev Znaka evropske dediščine za Partizansko bolnico Franja je muzeju narekovala vrsto promocijskih in predstavitvenih aktivnosti (v okviru programa za obdobje 2016–2020), povezovanja z zunanjimi partnerji in prijave skupnih evropskih projektov, priprava in izvajanje novih pedagoških programov. S kolesarskim društvom Rog – organizatorji Maratona Franja – smo vzpostavili aktivno sodelovanje in skupaj promovirali vrednote in sporočilnost Franje (tovarištvo, solidarnost ...).

Na področju čipkarstva je muzej aktivno sodeloval pri razglasitvi klekljanja čipk v Sloveniji za nesnovno kulturno dediščino posebnega državnega pomena; sodelovali smo v delovni skupini za pripravo nominacije za vpis klekljanja čipk v Sloveniji (idrijska čipka, slovenska čipka) na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. Kot člani organizacijskega odbora in uredniki zbornika so trije muzejski strokovni delavci sodelovali na 17. svetovnem čipkarskem kongresu združenja (Ljubljana, junij 2016). Realizirali smo projekt Cerkljanski laufarji v klekljanih podobah – razstava, pridobitev eksponatov za muzejsko zbirko, izvedba delavnice, intervjuji z nosilkami znanja, zbiranje zgodb, s čimer

smo pomembno prispevali k obeležitvi 60-letnice obnovljene pustne šege Cerkljanska laufarija.

Obenem je muzej sodeloval v dveh EU projektih Idrija - območje topilnice Rudnika živega srebra Idrija - 1. faza obnove in Idrijska rudarska hiša za sodobni čas.

2017

Proučevanje smo posvetili sledečim temam: Vojno zaledje: Idrijsko-Cerkljansko med prvo svetovno vojno; Partizanska bolnica Franja; Proizvodnja cinobra pri Rudniku živega srebra Idrija (1782–1897); Gasilstvo na Cerkljanskem; Idrijska rudarska hiša in nesnovna dediščina idrijskih rudarskih družin; Grajski lapidarij: spominske in grbovne plošče; Praznovanje prvega maja; Lep pozdrav iz Kopačnice! Zdravljenje idrijskih rudarjev pri termalnem izviru v dolini Kopačnice; Idrijska kamšt - zagon lesenega pogonskega kolesa; Dediščina vojnega obdobja 20. stoletja.

Aktivno smo sodelovali v delovni skupini, ki je pripravila in na sedež Unesca oddala nominacijo za vpis Klekljanje čipk v Sloveniji (vključuje enoti: Klekljanje idrijske čipke in Klekljanje slovenske čipke) na Reprezentativni seznam nesnovne dediščine vsega človeštva. Sodelovali smo pri vpisu Godbenega društva Cerkno med nosilce enote nesnovne dediščine Godbeništvu.

Povezovali smo se z drugimi nosilci Znaka evropske dediščine. Z namenom prepoznavanja sporočilnosti Franje in vrednot kulturne dediščine smo kot pridruženi partnerji pristopili k projektu »My sport is Franja«, katerega nosilni partner je kolesarsko društvo Rog iz Ljubljane, sicer organizator tradicionalnega kolesarskega maratona Franja, ki ime nosi po Partizanski bolnici Franja. V »Franja akademiji«, kot so poimenovali sklop promocijskih in prezentacijskih vsebin vezanih na dediščino, smo evropski javnosti predstavili Partizansko bolnico Franja.

Enote dediščine (premične, nepremične, nesnovne), vezane na Unescovo dediščino Idrije, smo za celotno območje Idrije popisali v obliki »Inventory list«, za kar smo predhodno pripravili popisni obrazec, ki so ga kot ustreznega potrdili tudi partnerji v Almadénu. Podatke smo postopoma vnesli v spletno aplikacijo, ki jo je pripravila Občina Idrija. S tem se je oblikovala baza javno dostopnih podatkov o svetovni dediščini živega srebra (<http://base.heritage-mercury.net>), ki se bo v bodoče lahko dopolnjevala. Sodelovali smo na sestankih slovenskega in mednarodnega koordinacijskega odbora Slovenija/Španija in delovni skupini Unesco Idrija, prispevali opise spomenikov nepremične dediščine za informativne table in pripravili predstavitev Idrije za skupno spletno stran »Dediščine živega srebra. Almadén, Idrija«.

Sodelovali smo v evropskih projektih: Topilnica Rudnika živega srebra Idrija; Po kreativni poti do znanja! in Zasnova turistične vasi in opreme tipične idrijske rudarske hiše.

2018

Proučevali smo sledeče teme: Vojno zaledje: Idrijsko-Cerkljansko v letih 1914–1918; Dediščina vojnega obdobja 20. stoletja; Stavbna zgodovina gradu Gewerkenegg; Interpretacija verovanj, mitov in zgodb idrijskih rudarjev ter njihov vpliv na socialno okolje v preteklosti in danes; Meja: Idrijsko-Cerkljansko v letih 1920–1947; Tehniška dediščina – podobe dela; Podobe dela - Lesna industrija Idrija; Franja - možnosti sodelovanja in povezovanja nosilcev znaka evropske dediščine; Izvojni stroj Siemens-Schuckert in nesnovna kulturna dediščina idrijskih rudarjev.

Vsebine in vrednote, ki jih Partizanska bolnica Franja nosi v sebi, smo tudi v letu 2018 na različne načine predstavljali javnosti. S tem smo posredno javnost izobraževali tudi o pomenu kulturne dediščine za družbo in predstavljali vlogo našega muzeja pri njenem ohranjanju. Aktivno smo se vključili tudi v projekt lokalne akcijske skupine, ki je bil sofinanciran z EU sredstvi, Franja nas povezuje. V projektne aktivnosti so bili vključeni tudi prebivalci iz lokalnega okolja, s čimer smo želeli med njimi dvigniti zavedanje o pripadnosti dediščine, ki je last nas vseh. Že tradicionalno smo sodelovali z osnovnimi šolami – likovni natečaj in razstava izbranih del Otroci pomagajo otrokom. Izvajali smo posebne pedagoške programe v okviru Vzgoje za mir, s katerimi mlade spodbujamo, da se nam pridružijo pri raziskovanju vrednot Franje, ki so tudi vrednote današnje združene Evrope. Skozi programski sklop Partizanska bolnica Franja – dediščina Evrope smo izvajali muzejske aktivnosti skozi vse leto in obenem obeležili Evropsko leto kulturne dediščine. Udeležili smo se srečanj nosilcev znaka evropske dediščine iz sosednjih držav in realizirali okroglo mizo o priložnostih sodelovanja in povezovanja, na kateri so sodelovali: Muzej krapinskih neandertalcev (Hrvaška), Akademija Franca Lizsta (Madžarska), Muzej Casa Alcide de Gasperi (Italija), Mestni muzej Idrija (Slovenija), Tolminski muzej (Slovenija), Lokalna turistična organizacija Posočje (Slovenija), Občina Tolmin (Slovenija), predstavniki ministrstva za kulturo iz Slovenije, Hrvaške in Češke.

Sodelovali smo v EU projektu Franja nas povezuje. Sodelovali v projektu Register Unescove dediščine Idrije (UNESCO Inventory) – prevod v angleški jezik in izvedli Spomeniško-varstveni projekt Dolenji Novaki – Partizanska bolnišnica Franja (EŠD 109): Sanacija barake št. 1 (baraka za ranjence), ki sta bila financirana s strani Ministrstva za kulturo.

2019

Proučevanje smo posvetili sledečim temam: grad Gewerkenegg: 500 let; Partizanska bolnica Franja; Partizanska tiskarna Slovenija; Rapalska meja; Industrija, kultura in način življenja v 70. in 80. letih 20. stoletja na Idrijskem; Čipkarstvo na Idrijskem; Prehrambena kultura na Idrijskem in Cerkljanskem.

Tudi v letu 2019 smo aktivno sodelovali v celostnem upravljanju dediščine živega srebra Idrije in Almadéna – člani UNESCO delovne skupine Idrija, člani Slovenskega koordinacijskega odbora in člani Mednarodnega koordinacijskega odbora Slovenija/Španija; programsko smo sodelovali z nosilci dediščine v Almadénu in Idriji. Rezultat sodelovanja s Španci je razstava Almadén in Idrija = Zakladnica svetovne dediščine, ki smo jo oktobra 2019 odprli v Rudarskem parku v Almadénu. Prizadevali smo si znamko Unesca izkoristiti za lastno promocijo in trženje.

Sporočilnost in vrednote kulture miru, ki jih Partizanska bolnica Franja predstavlja, so v sodobnem svetu zelo aktualne. Zato smo že vzpostavili aktivno sodelovanje z drugimi nosilci znaka, pripravili smo prvo fazo (premične) razstave, s katero bomo gostovali na drugih spomeniških območjih – nosilcih znaka evropske dediščine. Udeležili smo se letne konference nosilcev znaka ZED. Vsebine vezane na sporočilnost Franje smo vključili v projekt »Franja nas povezuje«, sofinanciran z EU sredstvi, ki smo ga maja 2019 uspešno zaključili. V letu 2019 smo sodelovali v treh EU projektih: Franja nas povezuje; DUO – Domače in umetnostne obrti – dediščina in sodobnost in Dediščina vojnega obdobja 20. stoletja.

2020

Proučevanje smo posvetili sledečim temam: grad Gewerkenegg: 500 let; Italijanska zasedba in uprava Idrijskega in Cerkljanskega 1918–1926; Gasilsko društvo Idrija; Partizanska tiskarna Slovenija; Partizanska bolnica Franja; Klekljanje idrijske čipke; Bivanjska in prehrambena kultura Idrijčanov v 1. polovici 20. stoletja; Muzejska interpretacija; Priprave na generalno inventuro muzealij in muzejskih predmetov - izvedba 1. faze.

Sodelovali smo v celostnem upravljanju dediščine živega srebra Idrije in Almadéna – člani UNESCO delovne skupine Idrija, člani Slovenskega koordinacijskega odbora in člani Mednarodnega koordinacijskega odbora Slovenija/Španija (sestanki so potekali večinoma preko spleta).

Aktivno smo sodelovali z drugimi nosilci Znaka evropske dediščine. Projekt »Partizanska bolnica Franja – skriti dragulj Evrope«, ki predstavlja nadgradnjo istoimenske razstave z vizualiziranimi vsebinami, je prejel finančno nagrado Sveta Evrope v skupini projektov Zgodbe DEKD. Vzpostavili smo samostojno spletno stran www.pb-franja.si v štirih jezikih in ji v preteklem letu dodali avdiovodnik v 4 jezikih.

V letu 2020 smo sodelovali v EU projektu Domače in umetnostne obrti – dediščina in sodobnost, Prenove idrijskih in rudarskih hiš II (PIRH-II), Krovna destinacijska znamka Idrija, Roko-delci in Zgodbe dnevov evropske kulturne dediščine: Partizanska bolnica Franja - skriti dragulj Evrope.

RAZSTAVNA DEJAVNOST

Uravnoteženo je potrebno razvijati vse v muzeju zastopane stroke, za izvajanje katerih je le-ta pooblaščen, in v okviru teh pripravljati samostojne ali medinstitucionalne občasne razstave, v okviru katerih izpostavimo izjemne dogodke iz naši preteklosti, enkratne dosežke na področju človekove ustvarjalnosti in jih predstavimo primerjalno s podobnimi dejstvi v evropskem prostoru. Muzejsko vodilo na področju prezentacije dediščine mora zato biti »iskati povezave s sorodnimi institucijami v Evropi in izvajati skupne projekte.«

S sodelovanjem zainteresirane javnosti, države in lokalne skupnosti, zlasti z ustrežno finančno pomočjo le-teh, želimo skozi muzejske aktivnosti redno obeleževati posamezne pomembnejše spominske obletnice.

2015: postaviti skupno razstavo s sodelavci iz Almadéna in predstaviti Dediščino živega srebra Idrije in Almadéna, vpisane na UNESCO Seznam svetovne dediščine;

2016: ob 140-letnici ustanovitve Čipkarske šole Idrija in svetovnem kongresu Združenja za šivano in klekljano čipko (OIDFA), ki bo to leto potekalo v Sloveniji, želimo v muzeju postaviti vseslovensko razstavo čipk in kasneje z njo gostovati tudi v drugih krajih;

2016: obširnejša razstava o razvoju topilnice živega srebra Idrija in topilniških tehnologij skozi stoletja;

2018: obeležitev konca 1. svetovne vojne in prihod Italijanov na Primorsko.

Razstavno dejavnost muzeja bi bilo potrebno glede na gradivo in značilnosti terena razširiti na prezentacijo naravoslovne in arheološke dediščine, kar pa je odvisno od zaposlitve ustreznega, strokovnega kadra. Z razstavno dejavnostjo je tesno povezano tudi izobraževalno delo – organizacija, vsebinska priprava in izvedba pedagoških in andragoških programov. V ta namen je potrebno zagotoviti delovno mesto kustosa pedagoga. Z vzpostavitvijo te službe bi v muzeju lahko bistveno povečali raznolikost in številčnost muzejskih pedagoških programov, zlasti učnih ur in muzejskih delavnic.

Cilji:

- vsakoletne samostojne ali medinstitucionalne občasne razstave,
- vsaj ena tematska razstava na leto,
- povezovanje s sorodnimi muzeji doma in v evropskem prostoru, ki omogočajo gostovanja razstav,
- posodobitev ponudbe pedagoških in andragoških programov.

Realizirani cilji:

Mestni muzej Idrija je v letih 2015–2020 pripravil: 2 novi stalni razstavi; 36 novih lastnih občasni razstav, 35 medinstitucionalnih razstav, 43 gostovanj razstav v muzeju in 19 gostovanj naših razstav v drugih institucijah.

2015

Nove lastne občasne razstave:

"U fabrk" - razstava o zgodovinskem razvoju topilnice Rudnika živega srebra Idrija

Jernej Kraigher: Arhitekturne skice

Rudarska dediščina Idrije v očeh likovnih ustvarjalcev

Evropa kleklja, klekljarski pripomočki in čipke iz zbirke Mestnega muzeja Idrija (Klekljarski pripomočki sveta)

Likovna razstava Stanka Golob, Peščene iluzije pod Poreznom

Naša fotografska obzorja: Moje, samostojna razstava A.V. Grah

Naša fotografska obzorja: Potret, klubska razstava

Naša fotografska obzorja: Skozi Dianin objektiv

Čipkarska razstava: Letos pa na široko

Medinstitucionalne razstave:

Jazz Cerklje - 20 let (Godbe. Gibke. Grčaste. Grapaste. Gričaste. Gabrijelaste.)

Slovenija odprta za umetnost, Pogled od zgoraj 2014

Gostovanja razstav v muzeju:

Staroverstvo in staroverci

Filatelistična razstava "Od lanu do čipke"

Črka, beseda ... knjiga

Rokodelska razstava

70 klekljanih golobov za 70 let miru

Gostovanje naših razstav v drugih institucijah:

Idrija - mesto Unescove dediščine in idrijske čipke

Idrijska čipka - živa dediščina Evrope

Zaledje 1. svetovne vojne: leto 1915 (1914: Položaj žensk na predvečer vojne)

2016

Nove stalne razstave:

Po sledi Merkurja: Idrija in Almadén

Nove lastne občasne razstave:

Staš Kleindienst, Ne(pre)poznano

Razstava o idrijskih Kapljah (1966-1972)

Dame in čipke: Prizori iz življenja meščanske Idrije (1860-1918)

Zgodovinske vezi. Razstava Klekljarske šole Luserna (Trentinsko - Zgornje Poadižje, Italija)

Cerkljanski laufarji v klekljanih podobah

Exlibrisi dr. Rajka Pavlovca

Medinstitucionalne razstave:

Slovenija odprta za umetnost, mednarodni likovni simpozij; Pogled od zgoraj 2015

Mednarodna razstava: Maska 2016

Naša fotografska obzorja: Pogledi - Izidor Gašperlin

Naša fotografska obzorja: Prosto po Cerkljansko

Naša fotografska obzorja: Mimogrede - Anica Kofol

Gostovanja v muzeju:

V zaledju soške fronte

30 let operacijskega sistema Microsoft Windows

Praznovanja (v okviru projekta Kulturna dediščina)

Čipkarska razstava: Čipkarski sprehod skozi cerkljanske dejavnosti

Čipkarska razstava: Zlate roke Milene Kalan

Likovna razstava: Laufarji v likovni podobi

Likovna razstava: Otroci pomagajo otrokom - udejanjamo načela

Likovna razstava: Pisani svet - Nina Domnik

Rokodelska razstava

Gostovanje naših razstav v drugih institucijah:

Idrija - Town of Lace and Unesco heritage / Idrija - mesto čipk in Unescove dediščine

Čipkasta instalacija bela golobica (skupaj z Občino Idrija, Čipkarsko šolo Idrija, Društvom Idrija 2020)

Čipkasta instalacija bela golobica (skupaj z Občino Idrija, Čipkarsko šolo Idrija, Društvom Idrija 2020)

Klekljanje idrijske čipke - enota nesnovne dediščine
Idrija - la città del merletto e del patrimonio dell'Unesco (skupaj z Občino Idrija)
Sodelovanje na občasni razstavi Čipkaste vezi (s predmeti, fotografijami, teksti)
Občasna razstava ob 25-letnici vojaške zdravstvene enote - sodelovanje z gradivom Pb Franja

2017

Nove lastne občasne razstave:
Vrata/Zadnja izmena, fotografska razstava Antonia Živkoviča
Gasilstvo na Cerkljanskem
Bilo je nekoč... Razstava sekcije ilustratorjev pri ZDSL
Drobižki in prestižki, Čipke po papirih risarke Irme Pervanja
Čipke, ki lovijo sanje
Cerkljanski laufarji v klekljanih podobah
Medinstitucionalne razstave:
Živel 1. maj! Živel praznik dela!
Sence, fotografska razstava
Življenje je lepo, fotografska razstava Silve Obid
Slovenija odprta za umetnost, Pogled od zgoraj 2016
Spominčice, male klekljane mojstrovine

Gostovanja v muzeju:

Godoviški ustvarjalci se predstavijo
Jazzy-ga! in učenci, fotografska razstava Žige Koritnika
Likovna razstava na temo arhitektura
Otroci pomagajo otrokom, razstava otroškega likovnega natečaja v PB Franja
Razstava risb otroškega likovnega natečaja na temo gasilstva
Cerkljanski rokodelci se predstavijo
Anton Žakelj - Rodoljub Ledinski
Vžgano v spominih
Čipkarski modni spektakel - podaljšani trenutek
Gostovanje naših razstav v drugih institucijah:
Cerkljanski laufarji v klekljanih podobah
Bogastvo i raznolikost čipke na batiče u Sloveniji (Bogastvo in raznolikost klekljanih čipk na Slovenskem) / Mestni muzej Idrija, GMLL, Mestni muzej Ljubljana, Loški muzej Škofja Loka, OIIFA Slovenija
Idrija Lace

2018

Nove stalne razstave:
Vklesano v čas – grajski lapidarij
Nove lastne občasne razstave:
Na obrobju pekla: Idrijsko in Cerkljansko 1914–1919
Andrej Mivšek: Nebo v vodi
Jasna Kralj Pavlovec: Poti usod
Arheološka uganka v devetih slikah
Medinstitucionalne razstave:
Vologda: ruska prestolnica čipk
S cvetjem v dvajseto leto
Slovenija odprta za umetnost, Pogled od zgoraj 2017
Cerkljanski rokodelci se predstavijo
Podobe dela rudarjev in železarjev na Slovenskem (- preobrazba Idrije: Lesna industrija Idrija)
Maska: 12. mednarodna fotografska razstava
Pohajanja, fotografska razstava Marka Čadeža (v sklopu cikla razstav Naša fotografska obzorja)
Gostovanja v muzeju:
Neandertalci iz Krapine
Podobe kmečkega življenja
Fotografska skupina PD Tolmin sedmič blesti
Dostopno in plemenito: ob 200-letnici ustanovitve prve javne glasbene šole v Ljubljani
Otroci pomagajo otrokom: razstava otroškega likovnega natečaja v PB Franja
Zlatko Kaučič – 40-letnica delovanja
Tinka Tonka Flavtofonka in neandertalčeva piščal iz Divjih bab
Prva svetovna vojna v delih cerkljanskih likovnikov
Fotografska razstava dijakov Gimnazije Jurija Vege Idrija
Gostovanje naših razstav v drugih institucijah:
Cerkljanski laufarji v klekljanih podobah
Podobe dela rudarjev in železarjev na Slovenskem

LOKALNI KULTURNI
PROGRAM OBČINE IDRİJA
ZA OBDOBJE 2023–2030

[26]

Občina Idrija, marec 2023

2019

Nove lastne občasne razstave:

Na obrobju pekla: Idrijsko in Cerkljansko 1914–1919

"Urška Pirc: Živeti (z) idrijsko čipko, retrospektivna razstava avtorskih izdelkov"

Peter Marolt: (S)prehajanje med prostori

Tanja Špenko: Pogledi

Scopoli

"Idr'je Idr'je" - 50 let košarke v Idriji

Medinstitucionalne razstave:

UMET_nitke

Klekljanje čipk v Sloveniji

Slovenija odprta za umetnost, Pogled od zgoraj 2018

Čipkaste sledi Mire in Vide Kejžar

Otroci pomagajo otrokom

Od tu in tam ali tudi doma je lepo

Avtoportret in akt

Rokodelska razstava

Gostovanja v muzeju:

Danilo Cedilnik: Strmim v svet strmin

Po Cerkljanskih hribih in dolinah

Takao Fujjoka: jazz v črtah in barvah

Razstava izdelkov otrok iz skupin ribic in metuljčkov ob koncu šolskega leta 2018/19

Naslikana pesem

Mladi v Križišču / GALLERY 7069, S03E01: Gianna Buršič, Ajda Kadunc, Kristina Kokalj,

Lena Miličević, Nina Tovornik

Slovenci, začenjajo se novi časi (1918–1920)

Idrija in Žiri kot obmejno mesto 1941–1945

Gostovanje naših razstav v drugih institucijah:

Almadén in Idrija = Zakladnica svetovne dediščine

Idrijska čipka

2020

Nove lastne občasne razstave:

Partizanska bolnica Franja - skriti dragulj Evrope

Silva Karim: Sobivanje

Ivan Rudolf in padalci

Tina Koder Grajzar: Dvogovori

Zapravljivček: zgodba muzejskega predmeta

Medinstitucionalne razstave:

Pogled od zgoraj 2019; Slovenija, odprta za umetnost

Čipka kaže soncu pot

Čipka kot vir navdiha

13. mednarodna fotografska razstava Maska 2020

V spomin Lidije Ličar

Kaj imaš rad – Pri Rdečem križu, doma, v šoli...

Klekljarska dediščina firme Franc Lapajne

Poteze besede

Gostovanja v muzeju:

Razstava čipk Čipkarske šole Idrija: oddelka Cerčno in Godovič

Uporaba volne v modi in notranjem oblikovanju

Žiri, čevljarsko mesto

Gostovanje naših razstav v drugih institucijah:

Cerkljanski laufarji v klekljanih podobah

Almadén in Idrija = Zakladnica svetovne dediščine

Pedagoški in andragoški programi so v letih 2015–2020 doživeli več sprememb, saj so bile zasnovane nove muzejske učne ure (Merkurjev laboratorij, Od klavž do grabelj, Zaki je pust kriv! Otroci vedo, kaj je vojna; France Bevk; Od Zakojškega fantiča do pisatelja, Franja - šola človekoljubja, Pregon tihotapke Melhiorce idr.) in pripravljene posodobljene muzejski učni listi za različne starostne skupine. V letu 2018 smo z namenom celostne predstavitve muzejskih pedagoških programov izdali tudi posebno zgibanko Širimo obzorja, namenjena delavcem v vzgoji, izobraževanju in šolstvu. Skupaj z Zavodom za turizem Idrija in Centrom za upravljanje z dediščino živega srebra Idrija smo pristopili k skupnemu projektu digitalizacije kulturne dediščine in oblikovanju petzvezdičnih turističnih produktov.

MUZEJ IN JAVNOST

Mestni muzej Idrija spada med bolj obiskane slovenske muzeje, s čemer pa ne moremo biti zadovoljni, saj število obiskovalcev stagnira (približno 50.000 na leto). Beležimo upad organiziranih, agencijskih gostov in rahel porast individualnih obiskovalcev. Razstave v

muzeju po vsebini presegajo lokalno »problematiko«. Kljub temu ali pa prav zaradi tega muzej ljudem pomaga gojiti identiteto in pripadnost prostoru ter ohranja tradicionalne kulturne vrednote. Je varuh dediščine, ki jo javnosti daje na ogled prvenstveno v obliki razstav. Skozi razstave nudi pestre pedagoške programe in prispeva k izobraževanju in vzgoji. S svojo dejavnostjo prireditev, predavanj (med katerimi so najbolj prepoznavni Muzejski večeri), izdajanja strokovne literature in revije Idrijski razgledi je muzej v Idriji tudi kulturno središče. To področje delovanja muzeja je nujno potrebno ohranjati, saj je z njim prepoznaven v kraju in sprejet med ljudmi, nujno pa bi ga bilo nadgraditi v smislu povezovanja z drugimi nosilci podobnih dejavnosti v kraju, da bi delovali usklajeno in s skupnimi močmi (tudi finančnimi) realizirali kakšen večji in v širšem prostoru odmevnejši projekt (razstave, festivali, kongresi). Muzej se bo po svojih močeh (kadrovsko omejen) in finančnih zmožnostih vključeval v sodobne tokove in bo prispeval k razvoju kraja. Zato se bodo njegovi strokovni delavci tudi v bodoče vključevali v delovne skupine, ki snujejo za kraj pomembne strokovne (Antonijev rov, Center idrijske čipke, Center za idrijsko dediščino, Center za upravljanje z dediščino živega srebra ...) ali turistične projekte (Festival idrijske čipke), in sodelovali pri njihovi izvedbi. Dejstvo je, da je muzej pomemben nosilec t. i. kulturnega turizma na območju lokalne skupnosti in celotne regije. Kljub dobremu obisku ga lahko še poveča. Priložnost je predvsem strokovna javnost iz Evrope in sveta ter turisti popotniki. Tudi tu velja poudariti, da se morajo nosilci turistične dejavnosti povezati znotraj kraja, pa tudi preko meja kraja in občine ter skupno nastopiti na trgu. Prizadevanja v tej smeri bo potrebno močno povečati. Muzej mora v naslednjih letih javnosti omogočiti dostop do gradiva tudi preko spletnih zbirk preko svojih spletnih strani kot tudi drugih platform. Za uspešnejše delo na tem področju bo nujno upoštevanje sodobne informacijske tehnologije.

Cilji:

- zagotoviti opremo za delovanje sodobne informacijske tehnologije,
- vzpostaviti spletne zbirke,
- povečati promocijo destinacije »Idrija – Unescova dediščina«,
- povečati sodelovanje kulturno-turističnih ponudnikov na območju mesta, lokalne skupnosti in regije,
- v muzeju zaposliti receptorja in kustosa pedagoga.

Realizirani cilji:

V letih 2015–2020 smo v muzeju kupili sledečo opremo: 4x ekran na dotik, 11x računalnik, 6 x prenosni računalnik, 4x strežnik – arhivska enota, 2x napajalnik za strežnik, 2x omrežno stikalo, 3x požarni zid, 1x tiskalnik. Za vso računalniško opremo je bilo potrebno zagotoviti še pripadajočo programsko opremo in licence.

Izvedene so bile številne aktivnosti na področju dediščine živega srebra Idrija-Almadén. Aktivno smo se udeleževali mednarodnih konferenc. Z ostalimi deležniki – lastniki ali upravljavci Unescove dediščine živega srebra tako v Idriji kot Almadénu sodelujemo pri njenem upravljanju (člani UNESCO delovne skupine Idrija, člani Slovenskega koordinacijskega odbora in člani Mednarodnega koordinacijskega odbora Slovenija/Španija), promociji in prezentaciji v različnih oblikah in na različne načine (andragoško-pedagoški programi, razstave, publikacije, spletne vsebine). Bili smo nosilci skupnega projekta »Register Unescove dediščine Idrije in Almadéna (UNESCO Inventory)«, ki smo jo v letu 2018 zaključili z opisom 518 enot iz Idrije v slovenskem in angleškem jeziku in vnosom v spletno aplikacijo, pred tem pa smo mi pripravili skupne popisne obrazce v slov., angl. in špan. jeziku). Poleg bogatega nabora razstavne dejavnosti so bila izvedna še javna predavanja, zbiranje zgodb, produkcija in projekcija filmov idr.

Sodelujemo s sorodnimi inštitucijami doma in v tujini v različnih medinstitucionalnih projektih (Univerza Castillia La Mancha, EMYA (Španija); Muzej Krapinskih neandertalcev (Hrvaška); Akademija Franza Lizsta (Madžarska), Muzej Casa Alcide de Gasperi (Italija), Muzej čipk iz Vologde (Ruska federacija); Koroški pokrajinski muzej – muzej Ravne na Koroškem; Galetrias; Slovenija odprta za umetnost; Fakulteta za dizajn in številne druge vključno z organizacijami na lokalnem nivoju.

Posodobili smo spletno stran muzeja (leta 2017) in poskrbeli za spletno objavo večjega števila predmetov iz naših zbirk. Spletna stran je izdelana, oblikovno dopadljiva in vsebinsko zanimiva. Vzpostavili smo tudi samostojno spletno stran www.pb-franja.si v štirih jezikovnih prevodih. V letu 2020 smo pričeli z izdajanjem nove spletne edicije »Naš novičnik«. Uporabljamo sodobne, nove pristope pri prezentaciji muzejskih vsebin, kar močno prispeva tudi k popularizaciji dediščine in muzeja – to so vizualizirane in animirane vsebine na različnih digitalnih platformah (video predstavitev, spletne razstave, prenosi dogodkov na spletu).

Vključujemo se v dogajanje v lokalnem okolju in sodelujemo z različnimi organizatorji kulturnih prireditev (Festival idrijske čipke, Praznik idrijskih žlikrofov, Sozvočja Primorske, Bevkovi dnevi). Pristopili smo k implementaciji turistične strategije Občine Idrija v življenje: oblikovali smo skupno turistično ponudbo (programi za odrasle, šolske skupine in individualne obiskovalce) v sodelovanju z Zavodom za turizem Idrija in Centrom za upravljanje živega srebra Idrija.

Sodelovali smo v skupnih kulturnih in muzejskih akcijah (8. februar, 18. maj, 3. december; DEKD). S pestrim spremljevalnim programom smo obeležili pomembne obletnice vezane na delovanje muzeja in objekte nepremične kulturne dediščine v upravljanju. Med promocijskimi in predstavitvenimi aktivnostmi muzeja sta izstopala dva obsežna vsebinska sklopa Srečanja z dediščino in Partizanska bolnica Franja – dediščina Evrope. Pripravili smo promocijske predstavitve vseh muzejskih objektov Muzejski kažipot in promocijski letak o muzejskih vsebinah na gradu Gewerkenegg Mini vodnik v nemškem, italijanskem in francoskem jeziku, priprava in izdaja posebne ponudbe muzejskih pedagoških programov Širimo obzorja, namenjena delavcem v vzgoji, izobraževanju in šolstvu. Učinkovita oblika posredovanja vsebine javnosti so pedagoški in andragoški programi vezani na stalne in občasne razstave, ki jih izvajamo v različnih oblikah: vodeni ogledi, muzejske učne ure, muzejske delavnice, demonstracije ter predavanja in predstavitve. Med tradicionalne in odmevne dogodke v javnosti sodijo Muzejski večeri v Idriji ter Muzejska srečanja in delavnice za otroke v Cerknem.

Najširši javnosti omogočamo dostop do gradiva preko osebnega dostopa v muzeju, s pomočjo razstav (občasne, gostovanja v drugih muzejih oz. lokacijah) in publikacij, ki jih izdajamo, s pedagoškimi in andragoški programi, ki so prilagojeni za različne ciljne skupine, digitaliziranega gradiva in z zagotavljanjem primernega odpiralnega in delovnega časa muzeja. Najširšemu krogu obiskovalcev (tudi ranljivim) se z omogočanjem brezplačnega vstopa skušamo približati z organizacijo Dnevo odprtih vrat na gradu Gewerkenegg, v Cerkljanskem muzeju, na Idrijski kamšti in v Partizanski bolnici Franja.

Nerealizirani cilji:

- v muzeju zaposliti receptorja in kustosa pedagoga.

ZALOŽNIŠKA DEJAVNOST

Idrijski razgledi so domoznanska revija, ki jo izdaja Mestni muzej Idrija od leta 1956 in se ponša s tradicijo najdaljšega izhajanja med primorskimi revijami. V začetnem obdobju so izhajali kot trimesečna revija (1956–76), letni zbornik (1977–80), med 1981–86 kot zbornik, od 1987 kot polletna revija. Idrijski razgledi že 60 let ohranjajo zvestobo idrijsko–cerkljanskemu območju, hkrati pa ostajajo odprti v širši slovenski prostor. V njih so objavljeni strokovni prispevki, poročila, predstavitve, zapisi, spomini in recenzije knjižnih izdaj, ki posegajo na področje zgodovine, etnologije, umetnostne zgodovine, sociologije, geografije, geologije in naravoslovja. Literarna in likovna priloga sta največkrat prispevek domačih kulturnih ustvarjalcev. Vsebina Idrijskih razgledov do leta 2012 je dostopna tudi v digitalni obliki na spletni strani dLib.si.

Poleg Idrijskih razgledov muzej izdaja promocijsko gradivo, plakate, zgibanke in letake, med obsežnejše edicije pa spadajo katalogi razstav in monografije.

Cilji:

- nadaljevati tradicijo izhajanja Idrijskih razgledov,
- nadaljevati z izdajami tematskih publikacij in monografij.

Realizirani cilji:

- Idrijski razgledi:

letnik 60, 2015, št. 1 in št. 2;
letnik 61, 2016, št. 1 in št. 2;
letnik 62, 2017, št. 1 in št. 2;
letnik 63, 2018, št. 1 in št. 2;
letnik 64, 2019, št. 1 in št. 2;
letnik 65, 2020, št. 1 in št. 2.

- Knjige, zborniki:

144 Kuksov za deželne kneza, 2015
Smuggling Anthologies Reader, 2015
Tihotapka Melhiorca, 2020

- Katalogi:

Slovenija odprta za umetnost, Pogled od zgoraj 2015
Slovenija odprta za umetnost, Pogled od zgoraj 2016
Po sledi Merkurja: Idrija in Almadén, 2016
Cerkljanski laufarji v klekljanih podobah, 2016
Dame in čipke: Prizori iz življenja meščanske Idrije (1860–1918), 2016
Slovenija odprta za umetnost, Pogled od zgoraj 2017
Živel 1. maj! Živel praznik dela!, 2017
Spominčice, male klekljane mojstrovine, 2017
Slovenija odprta za umetnost, Pogled od zgoraj 2018
Vkllesano v čas : lapidarij na gradu Gewerkenegg, 2018
Na obrobju pekla : Idrijsko in Cerkljansko 1914–1919, 2018

- izdali smo: 23 muzejskih listov in 22 galerijskih listov

Zgibanke:

Pust je kriv! Pripoved o cerkljanskih laufarjih, 2016

Partizanska bolnica Franja (ANG, ITA, NEM, FR),

Širimo obzorja, 2018

Muzejski kažipot: Mestni muzej Idrija (ANG, ITA, NEM, FR), 2019

Grad Gewerkenegg: mini vodnik (ANG, ITA, NEM, FR), 2019

PROSTORSKI POGOJI DELOVANJA

Delovni prostori morajo zagotavljati kvalitetne razmere in ustrezno opremo za varno in zdravo delo vsega osebja, zato bo v bodoče v to potrebno vložiti precej finančnih sredstev za ureditev delovnih prostorov kustosov in tehničnega osebja.

Še večje težave pa so trenutno na področju hranjenja gradiva. Muzej nima ustreznih depojev. Nujno potrebno je pridobiti prostore za sprejem in obdelavo gradiva (prehodni depo), prostore za skladiščenje težkih in velikih predmetov, sicer bo precejšen del dediščine rudnika živega srebra in dediščine kmečkega gospodarstva, trenutno še hranjenega na terenu, izginil. Primerni se zdijo prostori na območju Jožefovega jaška, kjer bi lahko uredili ne le običajne, temveč tudi ogledne depoje. Vse depoje bo potrebno tudi opremiti po standardih za hranjenje določenega gradiva (filmi, fotografije, likovna dela, tekstil, les, kovina).

Cilji:

- v treh letih urediti in opremiti dve pisarni za kustose,
- v enem letu urgentno pridobiti začasne depoje za skladiščenje večjih kosov gradiva,
- v petih letih pridobiti lokacijo za ogledne depoje (območje Jožefovega jaška),
- v petih letih izdelati idejni projekt za ogledne depoje.

Realizirani cilji:

- V letu 2018 smo na gradu Gewerkenegg uredili novo pisarno za dva kustosa.
- V letu 2020 smo uredili tri delovne prostore kustosov (v Idriji in Cerknem).

Nerealizirani cilji:

Neuspešni, kot že vsa zadnja leta, smo bili pri pridobivanju prostorov za muzejske depoje, kar je povezano s prostorskimi in finančnimi možnostmi ustanoviteljice našega muzeja – Občine Idrija, ki nam še ne more zagotoviti ustreznega prostora. Prav tako ni bil še izdelan idejni projekt za ogledne depoje. Zavzemamo se za možnost, da te prostore pridobimo v okviru projekta revitalizacije območja Jožefovega jaška, kjer pa mora biti s strani Občine Idrija najprej sprejeta odločitev o namembnosti omenjene lokacije in poskrbljeno za osnovno infrastrukturo.

Ob urejanju oglednih depojev bi bilo muzeju nujno zagotoviti tudi namenske prostore za konservatorsko-restavratorska delavnico, saj smo na tem področju v celoti odvisni od zunanjih izvajalcev.

Obenem nimamo urejenih namenskih prostorov na lokacijah grad Gewerkenegg in Cerkljanski muzej za izvajanje pedagoške dejavnosti. Aktivnosti izvajamo v razstavnih prostorih, ki pa niso ustrezno opremljeni in za vsak dogodek posebej zahtevajo prilaganje.

KADROVSKA ZASEDBA

Prizadevali si bomo, da bi na nivoju državnih predpisov ali izvedbenih aktov dosegli dogovor, da se Mestnemu muzeju Idrija prizna tudi opravljanje javne službe za področje naravoslovja in arheologije. Temu bomo prilagodili tudi Pravilnik o sistemizaciji delovnih mest v MMI. Poleg zastopanih strok – zgodovina, etnologija, tehnika in umetnostna zgodovina – je skozi ta dokument potrebo zagotoviti še delovna mesta za arheologa in naravoslovca, ob tem pa tudi za kustosa pedagoga, muzejskega tehnika za delo v depojih in receptorja.

Ob tem med pomembne naloge vodenja javnega zavoda spada tudi skrb za karierni razvoj sodelavcev. Nujno bi morali podpirati in stimulirati nadarjenost, prizadevnost, samoiniciativnost pri delu.

Cilji:

- zaposliti kustosa pedagoga,
- zaposliti kustosa za naravoslovje,
- zaposliti kustosa arheologa,
- zaposliti receptorja.

[30]

Nerealizirani cilji:

Cilji, ki so bili zastavljeni, v celoti niso bili realizirani. S strani Ministrstva za kulturo RS, Občine Idrija in Občine Cerkno ni bilo zagotovljenih finančnih sredstev za zaposlitev zgoraj navedenih nujno potrebnih novih kadrov za muzej.

PROGRAM 2022–2030

Mestni muzej Idrija je bil ustanovljen 21. januarja 1953 z namenom, »da skrbi za dediščino idrijskega rudnika živega srebra, da upravlja in vzdržuje kulturne spomenike in drugo dediščino urejeno v zbirke, ter da raziskuje, zbira, pripravlja razstave, organizira študijsko knjižnico in razvija publicistično dejavnost«. Temelji muzeja so bili postavljeni z geološko, etnološko in s splošno-zgodovinsko zbirko. Prvi ravnatelj je bil Srečko Logar, sedež Muzeja pa nekdanje žitno skladišče – rudniški magazin. Leta 1954 je Muzej dobil v upravljanje grad Gewerkeneegg, kjer domuje še danes.

V skladu z zakonodajo je bil muzej leta 1992 preoblikovan v javni zavod, leta 1999 je bil na osnovi Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture (Ur.l. RS 75/94) ponovno ustanovljen kot Mestni muzej Idrija, muzej za Idrijsko in Cerkljansko, katerega teritorij delovanja sta občini Idrija in Cerkno. Njegov ustanovitveni akt je bil 29. 9. 2006 (Ur. l. 100/2006) usklajen z Zakonom o uresničevanju javnega interesa za kulturo in njegova edina ustanoviteljica je odtlej Občina Idrija. Na podlagi 87. in 140. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine je bil vpisan v razvid muzejev. Mestni muzej Idrija na podlagi prejetega pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejev (Sklep Vlade RS št. 62100-2/2009/17 z dne 12. 11. 2009 in št. 62100-2/2009/3 z dne 17. 11. 2011 ter št. 62100-1/2013/17 z dne 19. 3. 2013) opravlja javno službo za področje arheologije, zgodovine, etnologije in likovne/ vizualne umetnosti.

Z zadnjim pooblastilom je iz pristojnosti izpadlo področje tehniške dediščine, ki pa nam je od takrat dalje dodeljeno s strani Ministrstva za kulturo RS vsako leto posebej s pogodbo o delu muzeja za tekoče leto. Zakonske podlage, ki pojasnjujejo delovanje muzeja, so: Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029 (ReNPK22–29), Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. l. RS 96/2002 in spremembe), Zakon o varstvu kulturne dediščine (Ur. l. RS 16/2008 in spremembe), Pravilnik o varovanju in hranjenju nacionalnega bogastva in muzejskega gradiva, o vpisu v razvid muzejev in o podelitvi pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejev (Ur. l. RS 47/2012), Odlok o uskladitvi delovanja javnega zavoda Mestni muzej Idrija, muzej za Idrijsko in Cerkljansko z Zakonom o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. l. RS 100/2006), Sklep Vlade RS o dodelitvi pooblastila za opravljanje državne službe muzejev, št. 62100-1/2013/17 z dne 19. 3. 2013 ter zakoni in uredbe s splošnih področij delovanja (Zakon o zavodih, Zakon o delovnih razmerjih, Zakon o javnih uslužbencih, Zakon o sistemu plač v javnem sektorju, Zakon o uravnoteženju javnih financ, Zakon o izvrševanju proračunov RS 2022/2023, Kolektivna pogodba za javni sektor, Kolektivna pogodba za kulturne dejavnosti, Aneks h kolektivni pogodbi za kulturne dejavnosti) ter drugi zakoni in predpisi delovnega prava in finančnega poslovanja.

Danes je Mestni muzej Idrija muzej splošnega značaja s poudarkom na industrijski oz. rudniški tehniški dediščini. Za svoje delo je muzej leta 1993 prejel Pirnatovo nagrado – nagrado občine Idrija. Leta 1997 je Evropski muzejski forum, ki deluje pod okriljem Sveta Evrope, muzeju podelil Micheletijevo nagrado in naziv najboljši evropski muzej industrijske in tehniške dediščine. Avtorji razstave Idrijska čipka, z nitjo pisana zgodovina so leta 2009 za svoje delo prejeli najvišje slovensko stanovsko priznanje – Valvasorjevo priznanje. Leta 2013 je Občina Cerkno Mestnemu muzeju Idrija podelila Bevkovo priznanje za dolgoletno uspešno upravljanje Partizanske bolnišnice Franja. Leta 2015 je Partizanska bolnica Franja prva v Sloveniji prejela znak evropske dediščine po novi uredbi Evropske unije. Avtorska skupina Mestnega muzeja Idrija je leta 2019 prejela Valvasorjevo priznanje za razstavo Na obrobju pekla: Idrijsko in Cerkljansko 1914–1919.

Muzej danes hrani ali upravlja s precejšnjim deležem premične in nepremične dediščine, ki je osnova dediščine živega srebra, vpisane na Unescov Seznam svetovne dediščine.

Poslanstvo zavoda se izraža skozi skrb za spoznavanje in razumevanje snovne (materialne) kulturne dediščine, načina življenja in dela ter nesnovne kulturne dediščine, tj. znanj, veščin, spretnosti, vrednotenj, tehnik in ustvarjalnosti ljudi v določenem času in prostoru. S svojo strokovnostjo zavod evidentira, zbira ter na primeren način ohranja, varuje, preučuje in prezentira kulturno dediščino s stalnimi in občasnimi razstavami ter z založniško in pedagoško dejavnostjo, jo popularizira in opozarja na njen pomen in vlogo tako v preteklosti kot sedanjosti, kar je pomembno za prepoznavanje in utrjevanje identitete. Z galerijsko dejavnostjo zavod širi zanimanje ljudi za preteklo in sodobno likovno ustvarjalnost, oblikuje estetski odnos uporabnikov in spodbuja ustvarjalce. Pomembno vlogo ima v izobraževalnih procesih, še posebej pri domoznanstvu, kjer s svojimi zbirkami in razstavami predstavlja vez

med zgodovino v učbenikih in dejanskimi ostanki preteklosti. Muzej pomembno prispeva tudi k ohranjanju nesnovne kulturne dediščine (v našem prostoru so v register vpisane enote: 2-00028: Klekljanje idrijske čipke, 2-00075: Priprava idrijskih žlikrofov, 2-00031: Godbenišтво (eden od nosilcev je tudi Godbeno društvo rudarjev Idrija) in 2-00002: Cerkljanska laufarija).

Dolgoročno mora muzej še vedno graditi na poslanstvu, ki mu sledi od svoje ustanovitve. V prvi vrsti je potrebno odpraviti posledice, ki jih je povzročila epidemija bolezni COVID-19 – krčenje muzejske in galerijske dejavnosti, padec obiska razstav in dogodkov, zmanjšanje finančnih sredstev. Na posameznih segmentih mora zavod v skladu z izzivi sodobnega časa (digitalizacija muzejskega gradiva in vsebin, povezovanje kulturnih vsebin z drugimi resorji, vpetost v mednarodni prostor, podnebne spremembe) in usmeritvami na področju delovanja muzejev tudi nadgraditi svojo dejavnost in ga tako narediti še bolj prepoznavnega in dostopnega za širšo javnost.

NEPREMIČNA KULTURNA DEDIŠČINA V UPRAVLJANJU MUZEJA

Muzej je doslej odgovorno in učinkovito skrbel za redna in nujna obnovitvena dela ter restavratsko-konservatorske posege na vseh spomenikih, v katerih se nahajajo njegove zbirke. Nekateri spomeniki najvišje kategorije, tj. spomeniki državnega pomena, so obenem del Unescove dediščine živega srebra in s tem dediščine vsega človeštva (Grad Gewerkenegg – EŠD 183, Idrijska rudarska hiša – EŠD 184, Idrijska kamšt – EŠD 187) ali prepoznani kot pomemben gradnik Evrope in njene dediščine in zato nosijo znak evropske dediščine (Partizanska bolnica Franja – EŠD 109). Muzej skrbi tudi za nepremična spomenika lokalnega pomena (Partizanska tiskarna Slovenija – EŠD 144, Bevkova domačija v Zakojci – EŠD 862). Za objekte nepremične dediščine v upravljanju muzeja na Cerkljanskem je z lastnikom Občino Cerklje potrebno skleniti ustrezno dolgoročno upravljalno pogodbo.

Muzej je na objektih, s katerimi upravlja, in na dislociranih enotah, ki jih ima v najemu (Oddelek rudniških strojev in naprav v jaški Frančiške, Oddelek rudniških lokomotiv v nakladalnih postaja Jožefovega jaška, depo Prelovčeva ulica 2 in depo Ulica sv. Barbare b. š.), izvajal investicijska, redna vzdrževalna dela in spomeniško-varstvene akcije (sanacije, restavriranje in konserviranje). S takim načinom dela je ohranjal visoko stopnjo strokovnosti in se povezoval s pristojnimi službami (Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije), da ne bi bile pri izvajanju muzejskih programov ali vzdrževalnih del okrnjene spomeniške lastnosti objektov.

Cilji:

- skleniti natančnejše upravljalne pogodbe
- zagotoviti redno investicijsko vzdrževanje vseh spomenikov
- dokončanje arheoloških izkopavanj na dvorišču gradu Gewerkeng, izdelava konservatorskega načrta, pretlakovanje dvorišča z obstojnimi fugirnimi materiali, prezentacija grajskega vodnjaka, čiščenje pročelja gradu – predvsem dela pod grajsko uro, zamenjava oken na delu gradu, obnova vhodnih grajskih vrat, priprava projektne dokumentacija in izvedba ureditve podstrešja,
- sanacija brežine soteske Pasice oz. bregov Velikega in Malega Njivča, od koder konstanto pada kamenje, obstaja pa tudi velika verjetnost podora kamninskega previsa, kar predstavlja veliko nevarnost za dediščino, obiskovalce in delavce v Partizanski bolnici Franja in zaradi česar je zaprt dostop do gornjega zaklonišča za ranjence.

Zaradi izzivov, s katerimi se srečujemo pri ohranjanju in vzdrževanju Partizanske bolnice Franja, ki jih predstavljajo naravne danosti, v katerih se spomenik nahaja, želimo v sodelovanju s strokovnjaki s področja spomeniškega varstva organizirati več strokovnih sestankov ali konferenc na temo varovanja dediščine v izjemnih razmerah.

Konservatorski načrt za objekt Partizanska tiskarna Slovenije.

PREMIČNA IN NESNOVNA KULTURNA DEDIŠČINA – ZBIRKE MUZEJSKEGA GRADIVA

Javna služba

Kustosi izvajajo svoje delo in naloge v skladu s poslanstvom muzeja, dolgoročnim in letnim programom dela ter tudi glede na vsakodnevne potrebe zunanjih uporabnikov. Za vsa delovna področja (tehniška dediščina, zgodovina, etnologija, arheologija, umetnostna zgodovina) opravljajo javno službo državnega pomena – gradivo evidentirajo na terenu, ga zbirajo, očistijo, ustrezno hranijo, dokumentirajo, proučujejo, razstavljajo in o tem objavljajo strokovna spoznanja. Muzej bo tudi v prihodnje zavezan k ohranjanju visoke stopnje strokovnosti in povezovanju s pristojnimi službami (npr. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije) ter sorodnimi inštitucijami.

Mestni muzej Idrija v svojih zbirkah hrani 23.754 enot inventariziranih predmetov, 9.794 enot predmetov v akcesiji in del gradiva, ki je neobdelan. Vrednost popisanega muzejskega gradiva je natančno znana po zaključku generalne inventure in vnosu muzejskih zbirk v računovodske knjige, pri čemer je treba tudi upoštevati, da manjši del predmetov še nima ocenjene vrednosti. Muzejsko gradivo je razvrščeno v 17 zbirk: Zgodovinska zbirka, Etnološka zbirka, Rudarska zbirka, Rudniški stroji in naprave, Čipkarska zbirka, Geološka zbirka, Likovna zbirka, Bevkova spominska soba, Partizanska tiskarna Slovenija, Partizanska bolnica Franja, Bevkova domačija Zakojca, Zbirka Aleša Beblerja, Zbirka industrija, obrt in rokodelstvo, Zbirka razglednic, Zbirka pustnih mask, Arheološka zbirka, Numizmatična zbirka. Poleg tega se dokumentarno gradivo hrani še v: fototeki, diateki, zbirki avdio in video gradiva, zbirki arhivskega gradiva in hemeroteki. V interni strokovni knjižnici v Idriji muzej hrani 11.006 enot (15.193 kosov), v Cerknem pa 3192 enot (3196 kosov) knjižnega gradiva. V sodelovanju s kustosi je treba posodobi muzejsko zbiralno politiko in določiti predmete dediščina, ki jih je še zlasti treba evidentirati in zbirati na terenu.

Ena izmed prioritet pri izvajanju javne službe bo nadaljevanje in nadgrajevanje projekta »Digitalizacija muzejskega gradiva« - računalniška obdelava muzejskega gradiva – inventariziranje predmetov s programom Galis; spletne zbirke; opremljanje fotografskega in dokumentarnega gradiva z metapodatki; skrb za ustrezno dolgoročno hranjenje digitaliziranega gradiva itd. S pomočjo poenotenih baz podatkov bo omogočeno hitrejše iskanje gradiva in s tem v zvezi tudi lažje posredovanje iskanega gradiva zunanjim uporabnikom. Izziv predstavlja tudi izdelava 3D modelov najbolj značilnih predmetov premične kulturne dediščine Idrijskega in Cerkljanskega.

Cilji:

- neobdelano gradivo razvrstiti v zbirke in ga dokumentirati,
- posodobiti muzejsko zbiralno politiko, ovrednotiti zbrano gradivo in oceniti, katere predmete je potrebno primarno zbirati,
- vrednost muzejskega gradiva po izvedeni zaključni inventuri zavesti v računovodskih knjigah,
- povečati količino digitalno hranjenega in digitaliziranega gradiva,
- priprava in realizacija izvedbenega načrta za prenos predmetov (reinventarizacija) iz ročne v digitalno inventarno knjigo,
- zagotoviti opremo za delovanje sodobne informacijske tehnologije,
- vključevanje v stanovske (Skupnost muzejev Slovenije, ICOM Slovenija, Slovensko muzejsko društvo) in širše zasnovane programe (Dnevi evropske kulturne dediščine in Teden kulturne dediščine), ki krepijo sodelovanje med različnimi inštitucijami,
- nadaljevati s partnerstvom v evropskih projektih in širiti mrežo poznanstev, še zlasti med nosilnici Unescove dediščine in Znaka evropske dediščine. S tem v zvezi želimo še naprej sodelovati pri skupnem razvijanju turistične ponudbe v okviru turističnih destinacij Idrija in Cerkno.

Proučevanje

Med proučevanjem v ospredje postavljamo:

- področje rudniške zgodovine (jamske karte, pomožni obrati rudnika, zgodbe in osebnosti, bajke in miti, ženske in rudnik, zvoki, rudniški grad, rudarska hiša, kamšt, vpetost rudnika v svetovne tokove in sodelovanje z drugimi upravljavci dediščine živega srebra v Idriji in španskem Almadénu);
- potrebno je zagotoviti nadaljevanje začetega proučevanja virov v dunajskih in graških arhivih v zvezi z zgodovino čipkarstva in starejšo zgodovino Idrije, vključno z gradom Gewerkenege (arheologija, stavbna in arhitekturna zgodovina), ter nadgraditi vzpostavljane stikov z evropskimi centri klekljanja (Italija – Gorizia, Novedrate, Lusern; Belgija – Beveren, Češka – Vamberk, Finska – Rauma, Rusija – Vologda itd.);

- zgodovina polpreteklega obdobja je opredmetena v dveh izjemnih pomnikih iz časa 2. svetovne vojne (Partizanska bolnica Franja in Partizanska tiskarna Slovenija). Ta muzeju nalaga skrb za ohranjanje in prezentacijo ideje humanosti in medsebojne solidarnosti ter iznajdljivosti. V tem pogledu je potrebno izkoristiti priložnost in se svetu predstaviti pod zaščitnim Znakom evropske dediščine;
- ljudsko izročilo in ljudska umetnost, saj je, podobno kot pri čipkah, potrebno izkoristiti tudi enkratnost ljudskega izročila in ljudske umetnosti (npr. maske Cerkljanskih lafarjev);
- na področju etnologije želimo raziskati: 70. in 80. leta 20. stoletja na Idrijskem (gospodarstvo in industrializacija, način življenja v mestu in na podeželju); zapis življenjskih zgodb na dve temi: mestni posebnosti in titlani.
- Na področju arheologije so planirane neinvazivne arheološke raziskave na območju gradu Gewerkenegg – v drugem koraku je načrtovana prezentacija grajskega vodnjaka in grajske fontane.

Cilji:

- objave člankov v strokovnih revijah in samostojnih publikacij,
- širitev števila partnerstev znotraj mreže nosilcev Znak evropske dediščine,
- povezovanje z evropskimi muzeji in centri: rudarstva, čipkarstva, pustnega šemljenja,
- sodelovanje v evropskih projektih.

RAZSTAVNA DEJAVNOST

V zadnjem času se je v stroki izoblikovalo vodilo, da je pri snovanju muzejskih razstav pomembno, da v ospredje postavimo predmete in zgodbe, povezane z njimi. Tudi iz tega razloga je zato ključno, da v muzeju krepimo naše primarno poslanstvo in ob pridobivanju predmetov na terenu zberemo čim več informacij o njihovem izvoru, uporabi ter da jih znamo umestiti v čas in prostor. Razstavna dejavnost mora temeljiti na izjemnih dogodkih iz naše preteklosti, ki so hkrati gradniki naše identitete, enkratnih dosežkih na področju človekove ustvarjalnosti, ki jih moramo za boljše razumevanje javnost znati umestiti v širši evropski prostor. V osnovi torej ne gre zanemariti razvijanja (analogne) muzejske interpretacije, a v skladu z duhom časa je treba prezentacijo ohranjene dediščine smiselno nadgraditi s posodabljanjem obstoječih in razvijanjem novih pedagoško-andragoških programov (muzejske učne ure, delavnice ...), ki so podprti tudi s sodobnimi/digitalnimi orodji (spletne in telefonske aplikacije, animacije, VR itn.).

Na podlagi vpetosti v mednarodno okolje (UNESCO, Znak evropske dediščine), države in lokalne skupnosti, zlasti z ustrežno finančno pomočjo le-teh in sodelovanjem zainteresirane javnosti, želimo skozi muzejske aktivnosti redno obeleževati posamezne pomembnejše spominske obletnice. Ena večjih bo zagotovo v letu 2023, ko bo Mestni muzej Idrija praznoval 70-letnico svoje delovanja. V okviru praznovanja bomo izvedli širok nabor razstavne dejavnosti (cikel lastnih občasnih razstav – likovne, klekljarske, razstavo predmetov in z njimi povezanih zgodb iz muzejskih depojev; razstava na mestnem trgu).

Na gradu Gewerkenegg želimo v letu 2024 pričeti s snovanjem idejne zasnove nove stalne razstave, ki bo na sodoben, svež, interaktiven in interdisciplinaren način predstavila več kot 500-letno zgodovino mesta Idrija in Rudnika živega srebra. Postavitve nove stalne razstave nameravamo zaradi obsežnosti razstavnih površin (600 m²) in posledično velikega finančnega vložka realizirati v več etapah. Kot prioriteto si postavljamo tudi zasnovo nove stalne razstave na podstrešju Bevkove domačije v Zakojci. Izkušnjo obiska Partizanske tiskarne Slovenija nameravamo obiskovalcem izboljšati z novimi pojasnjevalnimi tablami.

Z gostovanjem naše razstave Almadén in Idrija = Zakladnica svetovne dediščine želimo razširiti prepoznavnost Unescove dediščine živega srebra v tujini. S pomočjo partnerske mreže znotraj Znaka evropske dediščine želimo s pomočjo razstave Partizanska bolnica Franja - skriti dragulj Evrope širiti sporočilnost in vrednote kulture miru. Obenem si med prioritete zastavljamo, da stiki z evropskimi centri klekljanja rezultirajo v postavitvi gostujoče razstave o idrijski čipki. Razstavno dejavnost muzeja bi bilo treba glede na zbrano gradivo razširiti na prezentacijo naravoslovne in arheološke dediščine, a ob izpolnjenem predpogoju zaposlitve ustreznega, strokovnega kadra.

Cilji:

- vsakoletne samostojne ali medinstitucionalne občasne razstave,
- vsaj ena tematska razstava na leto,
- povezovanje s sorodnimi muzeji doma in v evropskem prostoru, ki omogočajo gostovanja razstav,
- nadgraditi ponudbo andragoško-pedagoških programov,
- postavitve nove stalne razstave na temo več kot 500-letne zgodovine mesta Idrija in Rudnika živega srebra,
- postavitev nove stalne razstave v Bevkovi domačiji v Zakojci.

MUZEJ IN JAVNOST

Epidemija bolezni COVID-19 je muzejsko dejavnost močno skrčila. Najbolj očitno se to dejstvo pokaže pri padcu številu obiskovalcev na muzejskih objektih, razstavah in dogodkih (v letu 2019: 50.337; v letu 2020: 36.212; v letu 2021: 38.922). Izrazil je bil upad šolskih in organiziranih skupin ter agencijskih gostov. Posledično so se zmanjšala tudi finančna sredstva od prodanih vstopnin. Omejena je bila mednarodna mobilnost in na sploh družabno življenje. Muzejski program je bil tako okrnjen spričo zmanjšanja razstavne dejavnosti, dogodkov, prireditev idr. Del kulturnih vsebin smo preselili na splet (muzejska spletna stran, youtube, instagram), a ne glede na vložek je bilo ugotovljeno, da spletna izkušnja ne more nadomestiti fizične izkušnje. Iz tega razloga je zato najprej potrebno doseči normalizacijo razmer, se prilagoditi novonastali situaciji in obstoječe cilje glede na potrebe nadgraditi.

V normalnih razmerah sicer Mestni muzej Idrija spada med bolj obiskane slovenske muzeje, s čemer pa ne moremo biti zadovoljni, saj število obiskovalcev stagnira (cca 50.000 na leto). Beležimo upad organiziranih, agencijskih gostov in rahel porast individualnih obiskovalcev. Razstave v muzeju po vsebini presegajo lokalno »problematiko«. Muzej prispeva k oblikovanju občutka povezovanja, gojenju skupne identitete in pripadnost prostoru ter ohranja tradicionalne kulturne vrednote. Kulturno udejstvovanje na sploh vpliva na zdravje in dobro počutje ljudi. Je varuh dediščine, ki jo javnosti daje na ogled prvenstveno v obliki razstav. Skozi razstave nudi raznolike pedagoške in andragoške programe ter na sploh prispeva k izobraževanju in vzgoji. Na ta način namreč zavod skrbi za prenos znanja, ki rezultira v odgovornemu ravnanju v odnosu do kulturne dediščine in prispeva k njenemu ohranjanju. S svojo dejavnostjo prireditev, predavanj (med katerimi so najbolj prepoznavni Muzejski večeri), izdajanja strokovne literature in revije Idrijski razgledi je muzej v Idriji tudi kulturno središče. To področje delovanja muzeja je nujno potrebno ohranirati, saj je z njim prepoznaven v kraju in sprejet med ljudmi, hkrati je treba še naprej graditi na povezovanju z drugimi nosilci podobnih dejavnosti v mestu. Muzej se bo po svojih močeh (kadrovsko omejen) in finančnih zmožnostih vključeval v sodobne tokove in bo prispeval k razvoju kraja.

Dejstvo je, da je muzej pomemben nosilec t. i. kulturnega turizma na območju lokalne skupnosti in celotne regije. Kljub dobremu obisku v času pred epidemijo COVIDA-19 lahko obisk še poveča. Priložnost je predvsem strokovna javnost iz Evrope in sveta ter prilagojeni programi za določene cilje skupine tujih turistov. Še naprej bomo sodelovali z Zavodom za turizem pri skupnih programih promocije (Dediščina živega srebra - UNESCO Svetovna dediščina, Idrijska čipka - UNESCO Nesnovna dediščina človeštva; 5* doživetje). Obenem bomo potencialne obiskovalce nagovarjali tudi v okviru lastnih programov (Pregon tihotapke Melhiorce; Partizanska bolnica Franja – skriti dragulj Evrope).

Cilji:

- trženje muzejskih programov,
- ohranjanje in nadaljnje razvijanje izdelanih muzejskih dejavnosti s tradicijo (Muzejski večeri, Idrijski razgledi),
- promoviranje skupnih promocijskih programov Dediščina živega srebra - UNESCO Svetovna dediščina, Idrijska čipka - UNESCO Nesnovna dediščina človeštva,
- prizadevati si za sodelovanje kulturno-turističnih ponudnikov na območju mesta, širše lokalne skupnosti in regije.

ZALOŽNIŠKA DEJAVNOST

Idrijski razgledi so domoznanska revija, ki jo izdaja Mestni muzej Idrija od leta 1956 in se ponša s tradicijo najdaljšega izhajanja med primorskimi revijami. V začetnem obdobju so izhajali kot trimesečna revija (1956–76), letni zbornik (1977–80), med 1981–86 kot zbornik, od 1987 kot polletna revija. Idrijski razgledi že 66 let ohranjajo zvestobo idrijsko–cerkljanskemu območju, hkrati pa ostajajo odprti v širši slovenski prostor. V njih so objavljeni strokovni prispevki, poročila, predstavitve, zapisi, spomini in recenzije knjižnih izdaj, ki posegajo na področje zgodovine, etnologije, umetnostne zgodovine, sociologije, geografije, geologije in naravoslovja. Literarna in likovna priloga sta največkrat prispevek domačih kulturnih ustvarjalcev. Vsebina Idrijskih razgledov do leta 2012 je dostopna tudi v digitalni obliki na spletni strani.

Poleg Idrijskih razgledov muzej redno izdaja obsežnejše edicije v obliki monografij (Zbirka Merkuriateka) in zbornikov, kataloge razstav, muzejske in galerijske liste, zgibanke in delovne liste pedagoških in andragoških programov ter promocijske tiske (plakati, vabila, letaki).

Cilji:

- nadaljevati tradicijo izhajanja Idrijskih razgledov,
- nadaljevati z izdajami tematskih publikacij in monografij,
- izdajati kataloge razstav, muzejske in galerijske liste.

PROSTORSKI POGOJI DELOVANJA

Delovni prostori morajo zagotavljati kakovostne razmere in ustrezno opremo za varno in zdravo delo vsega osebja, zato je treba skrbeti za redno vlaganje finančnih sredstev za zagotavljanje primerne delovnega okolja za kustose in tehnično osebje. Obenem bi bilo treba tako v Idriji kot v Cerknem urediti in opremiti prostor za pregledovanje gradiva zunanjih uporabnikov muzeja.

Mestnemu muzeju Idrija kronično primanjkuje velikih in sodobno opremljenih depojskih prostorov. Največjo težavo trenutnih prostorov predstavlja nihanje temperature in vlage, kar na dolgi rok škoduje predmetom, razglašenim za spomenike premične kulturne dediščine. Po oceni bi muzej potreboval vsaj 1000 m² primerno dostopnih, ustrezno urejenih in varovanih prostorov (še zlasti za velike in težke predmete). Skladno s trendi na področju muzejske stroke bi vsaj del prostorov moral biti urejen kot ogledni depo. Ob urejanju oglednih depojev bi bilo muzeju nujno zagotoviti tudi namenske prostore za konservatorsko-restavratorsko delavnico, saj smo na tem področju v celoti odvisni od zunanjih izvajalcev.

Za kakovostnejšo izvedbo obstoječih pedagoških in andragoških programov, učnih ur in delavnic bi tako na gradu Gewerkenegg kot tudi v Cerkljanskem muzeju potrebovali nove, sodobno opremljene namenske prostore. Na gradu Gewerkenegg bi bilo treba izdelati idejni načrt ureditve podstrešja (skupaj: 690 m² površine), ki bi nato lahko služil tudi kot osnova za iskanje dodatnih virov financiranja.

Cilji:

- urediti prostor za pregledovanje gradiva zunanjih uporabnikov,
- pridobiti primerno dostopne, ustrezno urejene in varovane ogledne depojske prostore,
- urediti namenski prostor za izvajanje pedagoških in andragoških programov, učnih ur in delavnic na gradu Gewerkenegg in v Cerkljanskem muzeju,
- izdelati idejni načrt ureditve podstrešja gradu.

KADROVSKA ZASEDBA

Kadrovska politika muzeja je povezana s pooblastilom za opravljanje državne javne službe, v kateremu so navedena področja: zgodovine, vizualne/likovne umetnosti, etnologije, arheologije. S pogodbo oz. vsakoletnim programom dela v muzeju pokrivamo tudi področje tehniške dediščine. V javnem zavodu si bomo prizadevali, da bi na nivoju državnih predpisov ali izvedbenih aktov dosegli dogovor, da se Mestnemu muzeju Idrija podeli pooblastilo tudi za opravljanje javne službe za področje naravoslovja in tehniške dediščine. Poleg zastopanih strok je skozi ta dokument potrebno zagotoviti še delovna mesta za tri kustose: pedagoga, arheologa in naravoslovca, strokovnjaka s področja konservatorstva in dva muzejska sodelavca. Zaradi procesa digitalizacije se kažejo tudi vse večje potrebe po zaposlovanju delavcev s področja informacijske tehnologije. Dolgoročno bo potrebno razmisliti tudi o načinu organizacije muzejske vodniške službe. Zaradi vsesplošnega pomanjkanja kadrov, še zlasti tistega z znanjem tujih jezikov, bo namreč tak način dela postal neustrezen.

Med pomembne naloge vodenja javnega zavoda spada tudi skrb za karierni razvoj sodelavcev. Nujno bi morali podpirati in stimulirati nadarjenost in močna področja vsakega posameznika, prizadevnost, samoiniciativnost pri delu. V oči bode podatek, da muzeju vse od leta 2005 ni bila zagotovljena nova zaposlitev oz. nov vir za pokrivanje plač zaposlenih. Muzej je posledično visok nivo kakovosti svojega dela, zadovoljstva zunanjih uporabnikov in obiskovalcev v preteklosti uresničeval predvsem na podlagi znanja, strokovnosti, pripadnosti in velikega entuziazma svojih zaposlenih. Z vidika kadrovske politike tak način dela na dolgi rok na žalost pomeni tudi izčrpavanje zaposlenih, še zlasti v smislu zmožnosti kreativnega dela, sledenja modernim muzeološkimi pristopom, odpravljanja zaostankov na področju muzejske dokumentacije in skupnega uresničevanja zastavljenih ciljev.

Cilji:

- zaposliti kustosa pedagoga,
- zaposliti kustosa za področje naravoslovja,
- zaposliti kustosa arheologa,
- zaposliti strokovnjaka s področja konservatorstva,
- zaposliti dva muzejskega sodelavca.

Regijsko srečanje odraslih folklornih skupin primorske, foto Robert Zabukovec

6.3. LJUBITELJSKA KULTURNA DEJAVNOST

Naloga lokalne skupnosti je vzpodbujanje ljubiteljske kulture. Občina Idrija izvaja letne javne razpise za sofinanciranje dejavnosti kulturnih društev in pomembno sofinancira delovanje Godbenega društva rudarjev Idrija.

Na javnem razpisu za sofinanciranje ljubiteljske kulturne dejavnosti sodeluje cca. 20 društev, ki so aktivna na področjih glasbene, gledališke, literarne, likovne, filmsko fotografske in folklorne kulturne ustvarjalnosti.

Cilji:

Občina Idrija bo v programskem obdobju zagotavljala sredstva za vzpodbujanje ljudske kulturne ustvarjalnosti.

6.3.1. Javni sklad RS za kulturne dejavnosti OI Idrija

Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (JSKD) je bil ustanovljen leta 1996 kot strokovna organizacija za podporo ljubiteljskim kulturnim dejavnostim.

Leta 2010 sta bila sprejeta Zakon o Javnem skladu RS za kulturne dejavnosti (Uradni list RS, št. 29/10) ter Akt o ustanovitvi Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (Uradni list RS, št. 72/10). Sklad je član regionalne kulturne povezave dežel srednje in jugovzhodne Evrope ECuCo in evropske mreže prostočasnih kulturnih organizacij ENVAA.

Z ustanovitvijo Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (JSKD) je bila postavljena pomembna kulturna mreža 59 območnih izpostav sklada, ki pokriva celotno ozemlje Slovenije in tako omogoča dostop do pomembnejših kulturno-umetniških dosežkov tudi zunaj večjih urbanih središč. Poslanstvo sklada je spodbujanje kulturne ustvarjalnosti, zagotavljanje strokovne in organizacijske podpore ljubiteljskim kulturnim dejavnostim, omogočati dostopnost kulturnih vsebin v celotnem slovenskem kulturnem prostoru, vključevanje vseh dejavnikov na področju kulture v kulturno mrežo in vključevanje v mednarodno sodelovanje v evropskem in svetovnem prostoru.

Naloge Javnega sklada za kulturne dejavnosti so:

- organizira in posreduje kulturne prireditve,
- pripravlja seminarje, delavnice, tečaje, kolonije,
- izdaja revije in druge publikacije,
- na podlagi javnih razpisov in pozivov sofinancira kulturne projekte, manjše investicije v prostore in opremo,
- podeljuje priznanja za izjemne dosežke in dolgoletno kulturno delo.

Program, ki se izvaja na območnih izpostavah JSKD po vsej Sloveniji, se izvaja na treh nivojih – območni, medobmočni in državni. Nastopi so strokovno spremljani. Na podlagi strokovne ocene se lahko društva uvrstijo na naslednji nivo predstavljanja. Ocena in pogovor s strokovnim selektorjem naj bi bila predvsem pomoč mentorjem in skupinam pri njihovem nadaljnjem delovanju. Je pa selektorjeva ocena tudi v pomoč vodji območne izpostave za oceno stanja, ki pokaže, na katerih področjih se predvsem z izvedbo izobraževanja društvom lahko še dodatno pomaga.

a) Območni program

Prireditve so namenjene predstavitvi, primerjavi in vrednotenju dosežkov ljubiteljske dejavnosti. Namenjena so vsem društvom, skupinam ali posameznikom, ki delujejo na določenem področju.

b) Medobmočni program (regijska raven)

Območne izpostave se povezujejo v medobmočne koordinacije, kar omogoča povezovanje dejavnikov tudi izven lokalnega kroga. S tem se krepijo regionalne povezave in spodbuja skladen regionalni razvoj. Medobmočne koordinacije pripravljajo pregledna srečanja skupin in posameznikov, ki so bili na podlagi strokovne selekcije izbrani na območnih srečanjih. To je višja kakovostna stopnička, kamor se uvrščajo le izbrane skupine.

c) Državni program

Na področjih, kjer velja piramidni sistem, se srečanja zaključijo z državnim prikazom najboljših skupin. Veljajo izključno merila kakovosti. Na zaključno prireditev se uvrstijo na medobmočnih srečanjih najboljše ocenjene skupine.

Temeljni program JSKD OI Idrija

Prireditve in izobraževanja

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Idrija izvaja osnovni program ljubiteljske kulture v občini Idrija in Cerkno. V ta program so vključena ljubiteljska kulturno-umetniška društva,

posamezniki ter razne šolske in mladinske kulturne skupine. S prireditvami, ki so strokovno spremljana, omogoča društvom kakovostno rast, z izobraževanji pa ponuja društvom in posameznikom možnost uspešnega razvijanja.

V občini Idrija JSKD OI Idrija izvaja tudi dodatni program, kamor sodijo gledališki abonma, Grajski večeri na gradu Gewerkenegg, Četrški na placu ter glede na finančne zmožnosti še kakšen dodaten program na gledališkem ali glasbenem področju.

Skrb za kulturna društva

OI JSKD spremlja dejavnosti društev, obvešča društva o dogodkih in izobraževanjih, ki se odvijajo na njihovem področju na medobmočni in državni ravni. Obvešča in pomaga društvom pri javnih razpisih za sofinanciranje kulturnih projektov in investicij, ki jih izvaja JSKD. Naloge OI JSKD:

- izvajanje programa ljubiteljske kulture;
- organiziranje izobraževanj za potrebe društev - za člane in strokovne vodje (praktična izobraževanja, ki so neposreden odziv na potrebe društev);
- posredovanje informacij glede izobraževanj, prireditev, revij, javnih razpisov;
- pomoč društvom pri prijavljanju na razpise za sofinanciranje na lokalnem in državnem nivoju;
- pomoč pri promociji dejavnosti kulturnih društev.

PREGLED DELA JSKD OI IDRİJA V OBDOBJU 2015–2020

JSKD OI Idrija je redno letno izvajal osnovni program, namenjen ljubiteljski kulturi, ter dodatni program, kamor sodijo predvsem Gledališki abonma, Grajski večeri na gradu Gewerkenegg in Četrški na placu. Vsako leto je bilo izvedeno približno 60 samostojnih prireditev in izobraževanj, ki jih je obiskalo približno 5.500 obiskovalcev.

Na programu ljubiteljske kulture je bilo največ prireditev na področju vokalne glasbe, ki je tudi najbolj množična. Na področju OI Idrija deluje 14 odraslih zborov, ki se redno udeležujejo preglednih srečanj ter 14–16 otroških in mladinskih pevskih zborov. V letih pred epidemijo Covid so bili vsako leto izvedeni: dve Reviji odraslih pevskih zborov, dve reviji Primorska poje ter dve Reviji otroških in mladinskih pevskih zborov.

Na gledališkem področju sta na Srečanjih odraslih gledaliških skupin redno in uspešno sodelovali dve stalni gledališki skupini, ki sta se večkrat uvrstili tudi na regijski nivo oziroma so bili nagrajeni njihovi igralci. Otroške gledališke skupine pa delujejo predvsem v okviru osnovnih šol. Letno je izvedeno eno Območno srečanje otroških gledaliških skupin, na katerem sodeluje približno 2–5 šolskih skupin.

V okviru severnoprimorske koordinacije sta vsako leto izvedeni dve Reviji pihalnih orkestrov, dva Regijska srečanja folklornih skupin, Tematska regijska likovna razstava in Regijsko srečanje odraslih literatov. Od leta 2019 dalje redno potekajo Šinkovčevi dnevi poezije, na katerih preko natečaja in literarne delavnice sodelujejo pesniki iz celotne Slovenije in tujine. Na literarnem področju sta bili izvedeni še dve državni prireditvi. Leta 2017 je bilo zaključno Državno srečanje literatov seniorjev – V zavetju besede in leta 2020 državna Literarna šola – Med platnicami.

Na izobraževalnem področju so letno potekali zborovodska delavnica in zborovodska šola – vokalna tehnika, likovna šola za odrasle, likovna šola za otroke, gledališka izobraževanja ter večdnevna fotografska delavnica.

Poleg rednega ljubiteljskega programa, JSKD OI Idrija izvaja še dodatni občinski program. V njegovi organizaciji je gledališki abonma za odrasle in otroke. V vsakem abonmaju se na sezono zvrsti šest predstav. V abonmaju za odrasle je bil vključen še ogled dodatne predstave v decembru v eni od slovenski gledališki hiši. V poletnih mesecih poteka poletni cikel Četrški na placu, ki se tedensko odvija v juliju in avgustu na Mestnem trgu in v celotnem poletju ponudi devet raznovrstnih koncertov. Na grajskem dvorišču potekajo Grajski večeri na gradu Gewerkenegg, ki so namenjeni večjim in zahtevnejšim koncertnim dogodkom.

V letu 2020 izpostava zaradi vsesplošne težke zdravstvene situacije s pandemijo Covid-19 in prepovedjo kulturnih prireditev ni v celoti izvedla vseh projektov s področja ljubiteljske kulturne dejavnosti in drugih programov s področja kulture. Od meseca marca dalje so odpadli vsi dogodki, ki bi se odvijali v notranjih prostorih. V poletnih mesecih je bil lahko izpeljan redni in dodatni program, ki se je lahko odvijal na prostem. V jesenskem času je bilo kulturno dogajanje zopet močno okrnjeno.

Kljub temu se je izvedlo kar nekaj prireditev oziroma so se te prilagojeno izvajale glede na zdravstveno situacijo. V primerjavi s prejšnjimi leti se je več dogodkov izvedlo preko spleta, več je bilo raznih spletnih izobraževanj in predavanj za različne posameznike ali za točno določeno skupino kulturnikov. Zaradi ukrepov niso bile mogoče društvene prireditve, na katerih bi prihajalo do mešanja večjega števila ljudi. Izvedene so bile prireditve, ki so potekale v prilagojeni obliki za manjše število udeležencev ali preko spleta. Več je bilo izobraževanj na literarnem, likovnem in gledališkem področju.

Društvom se je pomagalo s sprotnim obveščanjem, s trenutnimi ukrepi in priporočili glede

omejevanja možnosti prenosa okužbe. V veliko pomoč so jim bila tudi obvestila glede možnosti izvedbe vaj, ki jih je sklad redno pošiljal in sruštva obveščal glede aktualnih sprememb. S temi obvestili so društva lažje sledila, kako lahko organizirajo svojo dejavnost in kje lahko dobijo potrebne informacije o razmerah na kulturnem področju.

V dodatnem programu ni bil v celoti izveden gledališki abonma za odrasle in otroke. Je pa bil v celoti izveden poletni glasbeni cikel Četrtni na placu.

PROGRAMSKI CILJI DO LETA 2030

JSKD OI Idrija bo nadaljevala z izvajanjem osnovnega programa v lokalni skupnosti za vsa področja ljubiteljskega delovanja, ki imajo uveljavljeno piramidno programsko shemo. Zavzemala se bo za krepitev regionalnega povezovanja posameznih področij in spodbujala gostovanja kvalitetnejših projektov. Nadaljevala bo s sistemom izobraževanj in usposabljanj mentorjev in ljubiteljskih ustvarjalcev. S tem se bo ohranjalo in dodatno razvijalo področja, ki so že dobro delujoča. Preko izobraževanj se bo poizkušalo tudi spodbuditi dejavnosti, ki so trenutno manj razvite.

Izpostava bo prav tako nadaljevala z izvajanjem dodatnega programa, ki je že do sedaj v njeni organizaciji. Želja je po vzpostavitvi gledališkega abonmaja za starejše otroke in glasbenega abonmaja. Ker mesto nima primerne kulturne dvorane, se prireditve odvijajo na različnih lokacijah, ki za dogodek večkrat niso primerne. Velika želja je, da bi Idrija dobila sodobno kulturno dvorano, primerno za profesionalno in ljubiteljsko kulturo.

- JSKD OI Idrija se bo zavzemal za ohranitev dosedanjega obsega programa ter poskrbel za nadgradnjo kulturnih programov in uvedbo novih umetniških praks glede na potrebe uporabnikov.
- Skrbel bo za krepitev sodelovanja s šolskim sistemom. Cilj je, da se otroke preko programov in izobraževanj pripravi za kasnejše aktivno delovanje v ljubiteljski kulturi.
- Razvijalo se bo projekte, ki bodo omogočali večjo vključenost mladih.
- Ohrani se dosedanji obseg regijskih prireditev, ki jih financira JSKD.
- Ohrani se stabilno financiranje s strani občine za osnovni in dodatni program.
- Prizadeva se pridobiti in izpeljati več državnih prireditev, ki jih izvaja JSKD.

NALOGE PO UMETNIŠKIH ZVRSTEH V LJUBITELJSKI KULTURI

Vokalna glasba

Najštevilčnejša je zborovska dejavnost, zato bo največ prireditev in izobraževanj na vokalnem področju. Na območju OI Idrija je pred epidemijo delovalo 14 odraslih pevskih zborov, 4 mešani, 5 moških in 5 ženskih zborov. Ohrani se dosedanji obseg programa, poizkuša pa se vzpostaviti stanje glede števila zborov, ki je bilo pred epidemijo Covid-19, oziroma se k ustanovitvi vzpodbudi še kakšen pevski sestav. V sodelovanju z ostalimi koordinacijami JSKD se organizira več regijskih izmenjav kakovostnejših glasbenih sestavov. Zbore se vzpodbudi za sodelovanje na ostalih uveljavljenih festivalih, predvsem na Sozvočenjih - regijskih tematskih koncertih za odrasle zборе.

Med otroškimi in mladinskimi pevskimi zbori v okviru osnovnih šol redno deluje 14-16 zasedb. Ohrani se dosedanji obseg dveh pevskih revij in dodatna regijska revija za izbrane zборе.

Inštrumentalna glasba

Inštrumentalna glasba je dokaj neodvisna in samostojna. Ohrani se dosedanji obseg dveh regijskih revij za pihalne orkestre in big bande v okviru severnoprimorske koordinacije. V kolikor bodo možnosti in želje, se ponudi dodatna izobraževanja za vodje ali glasbenike. Obema orkestroma se nudi informacije in pomoč za prijave na razpise, ki jih izvaja JSKD, predvsem na Javni razpis za izbor kulturnih projektov ter Javni razpis za izbor predlogov za sofinanciranje najnujnejših prostorskih pogojev in opreme za razvoj ljubiteljske kulture.

Gledališče

Na gledališkem področju sta na Srečanjih odraslih gledaliških skupin redno in uspešno sodelovali predvsem KUD Jurko Gore in Dramatično društvo. Obe skupini sta se večkrat uvrstili tudi na regijski nivo oziroma so bili nagrajeni njihovi igralci. Poleg teh dveh uveljavljenih odraslih gledaliških skupin se k sodelovanju v preglednih srečanjih poizkuša spodbuditi še ostale obstoječe skupine. Letno se organizira Regijsko srečanje odraslih gledaliških skupin. Vsem gledališkim skupinam in njihovim članom se glede na njihove želje preko izobraževanj omogoča kakovostno rast ter spodbuja k izpeljavi projektov, ki so lahko financirani iz razpisov JSKD. Poizkuša se vzpodbuditi mlajšo gledališko skupino, ki bi sodelovala v festivalu Vizije - festivalu mladinske kulture.

Otroške gledališke skupine delujejo v okviru osnovnih šol. Zaradi šolskega programa večinoma ne gre za stalne zasedbe, so se pa posamezne skupine na srečanjih gledaliških skupin že uvrščale na regijski nivo. Glede na število skupin v določenem letu se ohranja program ene ali dveh Območnih srečanj otroških gledaliških skupin. Glede na želje vodij gledaliških zasedb se posamezni skupini nudi individualno pomoč s priznanim mentorjem v

procesu nastajanja predstave.

Likovna dejavnost

Redno in uspešno deluje Likovno društvo Cinober, ki vključuje več članov, ki se na tematskih razstavah redno uvrščajo na regijski in državni nivo. V okviru severnoprimorske koordinacije se bo letno izvedlo eno regijsko razstavo na izbrano temo, ki se bo selila na več prizorišč. Ohranja se letno kontinuirano izobraževanje iz slikarstva za odrasle člane in nečlane društva. Po objavi teme državne razstave se organizira predavanje in praktične delavnice na izbrano temo. Za odrasle se organizira tečaj iz osnov risanja. Prav tako se izvaja tečaj risanja za otroke različnih starostnih skupin. Nadaljuje se izobraževanja na področju fotografije.

Literatura

Dejavnost bo osredotočena na izobraževanje literarnih ustvarjalcev s podporo strokovnih spremljevalcev, mentorjev in selektorjev v okviru obstoječih programov. Za odrasle ustvarjalce je namenjen literarni natečaj V zavetju besede, za mlade ustvarjalce pa Festival mlade literature Urška. Okrepi se sodelovanje z osnovnimi šolami in gimnazijo za sodelovanje na Roševih dnevih, ki vključujejo natečaj za osnovnošolske literate ter natečaj za najboljša literarna glasila s prispevki osnovnošolskih in srednješolskih avtorjev. Za zmagovalce ali sodelujoče na različnih natečajih se organizira literarne večere s predstavitvijo ustvarjalcev.

Folklor

Trenutno ni stalne folklorne zasedbe, ki bi redno delovala. V letih pred epidemijo je ena pevsko-godčevska skupina redno sodelovala na območnih srečanjih. Želja je po ponovni vzpostavitvi vsaj ene folklorne in godčevske zasedbe, ki bi se lahko redno udeleževali preglednih srečanj. V okviru koordinacije bo letno izvedeno eno Območno srečanje za folklorne ter pevske in godčevske skupine ter regijsko srečanje izbranih skupin. V okviru celotne organizacije JSKD bo folklorna dejavnost osredotočena na dvig izvedbene ravni, predvsem s sodobnejšimi pristopi in raznolikimi programi, kar naj bi pomenilo večjo atraktivnost za mlade.

Ples

Cilj je razvoj plesne ustvarjalnosti otrok in mladih ter strokovno usposobiti plesne mentorje za redno sodelovanje na regijskem festivalu otroških plesnih skupin Pika miga in festivalu plesne ustvarjalnosti mladih Živa.

Film

Spodbuditi zanimanje za sodelovanje na festivalih in seminarjih, ki jih v okviru JSKD vodijo priznani strokovnjaki. Usposobiti ustvarjalce za sodelovanje na območnih in regijskih preglednih srečanjih.

GDRI med nastopom v garderobah Jožefovega jaška, foto Marko Čuk

6.3.2. Godbeno društvo rudarjev Idrija

Godbeno društvo rudarjev Idrija je bilo ustanovljeno leta 1665 in bo leta 2025 praznovalo že 360. obletnico svojega delovanja. Vsa ta leta je bilo in ostaja nepogrešljiv del kulturnega utripa v občini. Kot najstarejša godba na pihala v Sloveniji in ena najstarejših na svetu ima status društva posebnega pomena in je od leta 2013 dalje v okviru enote Godbeništvo tudi vpisana na seznam Žive kulturne dediščine v Sloveniji.

Skozi zgodovino je obstoj godbe omogočal idrijski rudnik in godbeniki v poklon večstoletni rudarski tradiciji z veseljem oblečejo svečane rudarske uniforme. Kot protiutež težkemu delu v rudniku je v Idriji vzcvetela klekljana idrijska čipka, svoj delež pa je prispevala tudi idrijska godba. V svoji zgodovini je doživljala vzpone in padce, ves čas pa je spremljala raznovrstne dogodke, tako na lokalni kot na širši ravni. Danes se godbi ni treba bati za obstoj, saj se vanjo vključuje vedno več mladih, v zadnjem času pa se veliko mladih godbenikov tudi odloča za nadaljevanje glasbenega izobraževanja na Konservatoriju za glasbo in balet ter Akademiji za glasbo. Poleg večjih koncertov, ki jih godbeniki prirejajo vsako leto, z veseljem spremljajo tudi druge dogodke v mestu, kjer zazvenijo predvsem tradicionalne koračnice, večkrat pa se podajo tudi v druge slovenske kraje in na gostovanja izven meja Slovenije.

Stalno zasedbo orkestra, ki šteje cca. 60 članov, večinoma mladih, sestavljajo pihala, trobila in tolkala, občasno v sodelovanje vključijo tudi druge glasbene inštrumente. Veliko pozornosti posvečajo vzgoji mladih glasbenikov, ki se lahko udeležujejo različnih izobraževanj in seminarjev pri priznanih profesorjih. Društvo dobro sodeluje z Glasbeno šolo Idrija, ki predstavlja glavni kadroviski vir. Godbeno društvo rudarjev Idrija tako ostaja pomemben dejavnik kulturnega življenja v Idriji, ki hkrati neguje tradicijo in se razvija v sodoben orkester, ki sodeluje z uveljavljenimi glasbeniki.

Orkester ima letno 20–25 različnih nastopov ter organizira in izvede najmanj dva večja koncerta, ki se ju udeleži med 600 in 700 poslušalcev. Zvesto publiko so si pridobili z izvajanjem tehtnih skladb priznanih slovenskih in tujih skladateljev.

Cilji društva v programskem obdobju so:

- uspešno sodelovanje z Glasbeno šolo Idrija in s tem zagotavljanje popolnjenja orkestra z mladimi glasbeniki;
 - sodelovanje z drugimi institucijami v občini in širše;
 - izvajanje izvirnih skladb napisanih za pihalni orkester, s poudarkom na slovenskih avtorskih skladbah;
 - sledenje modernim glasbenim trendom in stalno izpopolnjevanje glasbenikov;
 - zagotavljanje zadostnih finančnih virov, potrebnih za uspešno delovanje orkestra;
 - podpiranje izobraževanja nadarjenih mladih glasbenikov članov orkestra in s tem zagotavljanje kakovosti glasbenega poustvarjanja, glasbenikom pa omogočanje nadaljevanja karijerne poti v glasbi;
 - poleg koncertnih nastopov tudi aktivno vključevanje v družbeno življenje občine (sodelovanje na prireditvah in dogodkih);
 - promocija glasbe in orkestra, ter spodbujanje k aktivnemu in koristnemu preživljanju prostega časa mladih (sodelovanje z osnovnimi šolami),
 - raziskovanje glasbene preteklosti, povezane z Idrijo in godbeništvom.
- Občina Idrija bo v programskem obdobju nadaljevala s sofinanciranjem delovanja Godbenega društva Idrija.

Nastop GDRI v garderobah Jožefovega jaška, foto Marko Čuk

7. INVESTICIJE NA PODROČJU KULTURE

Idrija razpolaga z bogastvom nepremične kulturne dediščine, povezane z zgodovino rudnika živega srebra. Kljub temu, da imajo spomeniki priznanje svetovnega pomena, so razglašeni za spomenike državnega pomena in vpisani na Unescov Seznam svetovne dediščine, predstavlja skrb za njihovo ohranitev veliko finančno breme za majhno občino. Edina racionalna možnost ohranitve tovrstnih spomenikov je v njihovem oživljanju s sodobnimi vsebinami, ki jih potrebuje lokalna skupnost. V takem smislu so v programskem obdobju načrtovane investicije na področju kulture.

7.1. Obnova Rudniškega gledališča

Rudniško gledališče v Idriji je najstarejša ohranjena gledališka stavba v Sloveniji, zgrajena v letih 1769–1770, razglašeno je za spomenik državnega pomena in je kot sestavni del Dediščine živega srebra Almadén Idrija vpisano na Seznam svetovne dediščine pri UNESCO.

Občina Idrija ne razpolaga s kulturno dvorano, ki bi omogočala izvajanje gledaliških in glasbenih prireditev, hkrati je Rudniško gledališče v slabem stanju in potrebno temeljite obnove.

Obnova Rudniškega gledališča bo ohranila ta pomemben spomenik slovenske in svetovne kulturne dediščine in mu omogočila primerno funkcijo in vsebino in hkrati Občini Idrija zagotovila kulturno dvorano, ki bo omogočala izvajanje kulturnih dejavnosti.

Investicija je uvrščena v Načrt razvojnih programov Občine Idrija.

Vizualizacija novega vhodnega dela gledališča, Detajl d.o.o.

Vizualizacija obstoječega vhodnega dela gledališča, Detajl d.o.o.

7.2. Obnova Jožefovega jaška

Jožefov jašek je večje zaokroženo območje, katerega ožji del predstavljajo rudniški objekti okrog izvoznega rudniškega jaška iz sredine 19. stoletja. Del objektov (jašek s stolpom, strojnica, prizivnica, kovačija in nakladalna postaja) je razglašen za spomenik državnega pomena in je kot sestavni del Dediščine živega srebra Almadén Idrija vpisanih na Seznam svetovne dediščine pri UNESCO.

Namen projekta je obnova in revitalizacija objektov Unescove dediščine s ciljem vzpostavitve centra kreativnih kultur, ki zajema prostore za lokalna društva, za prodajo njihovih izdelkov, upravne prostore, večnamensko dvorano, galerijo, prostor za interpretacijo dediščine, muzejske depoje itd. Del obnove predstavlja tudi ureditev infrastrukture na območju.

Investicija je uvrščena v Načrt razvojnih programov Občine Idrija.

Vstopna ploščad v kompleks Jožefovega jaška, Arrea d.o.o.

Kovačija kot umetniška delavnica ali galerija, Arrea d.o.o.

7.3. Vgradnja dvigala v Rudniški magazin

Rudniški magazin je dvoetažno rudniško skladišče, pozidano leta 1769 za hrambo žita, ki je bilo do leta 1912 sestavni del rudarske plače. Razglašen je za spomenik državnega pomena in je kot sestavni del Dediščine živega srebra Almadén Idrija vpisan na Seznam svetovne dediščine pri UNESCO.

V stavbi deluje Mestna knjižnica in čitalnica Idrija s knjižničnimi in galerijskimi vsebinami, ki pa niso dostopne gibalno oviranim osebam. Z ureditvijo dvigala se bo omogočilo dostopnost, v objektu obstaja tudi možnost ureditve podstrešnega dela, izdelan bo nov elaborat protipožarne zaščite, ki bo verjetno vodil k določenim prenovam objekta. Investicija je uvrščena v Načrt razvojnih programov Občine Idrija.

7.4. Kulturna dvorana Na vasi 34 v Spodnji Idriji

Sedanji objekt služi kot večnamenska dvorana za kulturne prireditve. Zgrajena je bila med leti 1945-1950. Kasneje je bil dograjen še pritlični prizidek s pomožnimi prostori in prostorom pododnja.

Skladno z današnjimi standardi je potrebno izboljšati funkcionalnosti tako za obiskovalce in nastopajoče. Poleg same funkcije pa je potrebno urediti potresno varnost skladno s predpisi. Objekt je bil uvrščen v program popotresne obnove, ki ga v imenu MOP vodi DTP – Državna tehnična pisarna. V sklopu popotresne sanacije bo izdelana DGD in PZI tehnična dokumentacija ter pridobljeno gradbeno dovoljenje.

Občina Idrija se je odločila, da istočasno z statično prenovo sofinancira del investicije, ki se nanaša na ti. »nadstandard«, kar pomeni dograditev manjkajočih prostorov za foaje, sanitarije in nastopajoče na južnem delu obstoječe stavbe. Predvidena je tudi energetska sanacija (toplotni ovoj, prezračevanje, ogrevanje) in manjši posegi v smislu zvočnih izolacij in izboljšav avdio video tehnike.

Izvedba ukrepov (rekonstrukcije) je predvidena v letu 2023. Po izvedenih ukrepih se bodo izboljšale razmere tako za uporabnike kot nastopajoče in s tem se odpirajo možnosti za večjo zasedenost dvorane in kvalitetnejšo storitev za občane.

Projekt je uvrščen v načrt razvojnih programov Občine Idrija.

7.4. Dvorana v Črnem Vrhu

Občina Idrija je leta 2019 postala 34,67% lastnica objekta v Črnem Vrhu 84, Črni Vrh nad Idrijo, v katerem se nahaja večnamenska dvorana, ki je v 100% lasti Občine Idrija. Na objektu je bila v letu 2019 zamenjana strešna kritina, saj je bila popolnoma dotrajana in je zato v objekt zamakalo. V letu 2022 je bilo v naših prostorih zamenjano še stavbno pohištvo. Večnamenska dvorana, s katero upravlja KUD Sloga, uporabljajo pa jo vsa društva v kraju in je center vsega dogajanja, pa je potrebna temeljite prenove. Potrebno jo je izolirati, zamenjati talne obloge, urediti oder in zaodrje, postaviti ograjo na oder in zadaj ter na stopnišče, urediti ogrevanje, zamenjati vrata...

Sredstva so planirana na proračunski postavki 104010 Investicijsko vzdrževanje poslovnih prostorov in vključena v načrt razvojnih programov Občine Idrija.

8. OBRAZLOŽITEV

Lokalni program kulture Občine Idrija je dokument razvojnega načrtovanja kulturne politike v obdobju 2023–2030, ki izhaja iz doseženega položaja kulture v občini in s katerim se ugotovi vloga kulture v razvoju občine in javni interes zanjo.

Program opredeljuje področja kulture, na katerih se zagotavljajo kulturne dobrine kot javne dobrine, določa cilje Občine Idrija za programsko obdobje ter usmeritve za uresničitev zastavljenih ciljev. Lokalni program kulture tako vzpostavlja ravnotežje med ohranjanjem idrijske kulture in razvojem lokalne skupnosti.

Lokalni program za kulturo predvideva tudi usmeritve na področju investicij in s tem zagotavlja pogoje za skladen razvoj kulture v idrijskem kulturnem prostoru, pogoje za dvig kulturne ustvarjalnosti, za večanje dostopnosti kulturnih dobrin in ustvarjanja ter pogoje za spodbujanje kulturne raznolikosti.

Pravna podlaga za sprejem lokalnega programa je 14. člen Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07-UPB, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18-ZNorg, 3/22-ZDeb in 105/22-ZZNŠPP), ki določa, da mora vsaka občina sprejeti svoj program za kulturo za minimalno obdobje štirih let. Pri pripravi programa so upoštevane usmeritve Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029 (Uradni list RS, št. 29/22).

Lokalni kulturni program Občine Idrija je pripravila Maja Majnik, vodja oddelka za družbene dejavnosti in gospodarstvo v sodelovanju z Mestno knjižnico in čitalnico Idrija, Mestnim muzejem Idrija, Območno izpostavo JSKD Idrija in Godbenim društvom rudarjev Idrija. Pri pripravi so bile upoštevane zakonske naloge lokalne skupnosti s področja kulture in razvojni načrti javnih zavodov s področja kulture in OI JSKD.

Predlagatelj Lokalnega programa kulture je župan Občine Idrija Tomaž Vencelj.

Lokalni program kulture po predhodni javni obravnavi na spletni strani Občine Idrija sprejme Občinski svet Občine Idrija.

Predlagatelj Lokalnega programa kulture je župan Občine Idrija Tomaž Vencelj.

Lokalni program kulture po predhodni javni obravnavi na spletni strani Občine Idrija sprejme Občinski svet Občine Idrija.

**PRIPOMBE IN PREDLOGI NA OSNUTEK LOKALNEGA KULTURNEGA PROGRAMA OBČINE
IDRIJA ZA OBDOBJE 2023–2030**

(Javna obravnava poteka od 19. 5. 2023 do 20. 6. 2023)

Vsi pravočasno prispeli, ustrezno izpolnjeni ter podpisani obrazci bodo evidentirani in ustrezno obravnavani.

Datum	Ime in priimek avtorja pripombe/predloga	Ime in naslov organizacije, ki jo zastopa
20. 6. 2023	Natalija Kovač Jereb	Svetniška skupina SD

Zaporedna številka pripombe/predloga	Številka poglavja, strani oz. ukrepa na katerega se ta nanaša	Vsebina pripombe oz. predloga
1	Predlog novega poglavja ali podpoglavja – kulturni turizem	<p>Povezovanje kulturne dediščine s turizmom in mestno prenovo (spodbude občine za prenovo in vzdrževanje meščanskih hiš).</p> <p>Občina Idrija se mora kot turistična destinacija usmerjati tudi v kulturni turizem.</p> <p>Vse to zajema širok spekter - od dediščine in arhitekture do kulinarčnih doživetij in vse v povezavi z življenjem na podeželju in v mestu Idrija.</p> <p>Poudariti vlogo in pomen sodelovanja z Združenjem zgodovinskih mest Slovenije, ki razvija koncept kulturnega turizma za svoje članice (učinek je na koncu tudi ekonomski)</p> <p>Vzpostavitev enotnega portala prireditvev (boljši pregled nad prireditveno dejavnostjo v občini, - učinkovitejše obveščanje zainteresirane javnosti, preprečevanje organizacije dogodkov ob isti uri) kulturni turizem, spodbujanje povezovanja organizacij s področja kulture in turizma. Predstavitve dejavnosti javnih zavodov (glasbena šola, Mestni muzej ...)</p> <p>Cilj večji vpis, večji obisk.</p>
